

Türkçe Geçiş ve Bağlantı İfadelerine Ait Dil İşlevleri

Gülşah Aksungur gulsahaksungur15@gmail.com
Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Kemalettin Deniz kdeniz@gazi.edu.tr
Gazi Üniversitesi

Öz:

Türkçe Dersi Öğretim Programlarında (2019, 2024) işlev temelli bir kazanım/öğrenme çıktısı olarak yer alan “geçiş ve bağlantı ifadeleri”; kelimeleri, kelime gruplarını, önermeleri, cümleleri, paragrafları, metnin bölümlerini farklı işlevlerle bağlayarak metnin bağdaşıklığını ve tutarlılığını sağlayan ifadelerdir. Bu çalışmanın amacı; program geliştirilmesi, ders kitabı yazılması, materyal oluşturulması, ölçme ve değerlendirme süreçlerinde kullanılması amacıyla Türkçe geçiş ve bağlantı ifadeleri olarak kullanılan dil yapısı/söz varlığına ait bir dil işlevleri listesi ortaya koymaktır. Uluslararası literatürde dil işlevleri listesi için altı temel işlev esas alınmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden bir durum deseni olan bu çalışmada alan yazını taraması ve doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Alan yazını taramasının ardından uzman görüşlerine başvurulmuş, uzman görüşleri doğrultusunda Türkçe geçiş ve bağlantı ifadelerine ait bir dil işlevleri listesi oluşturulmuştur. Liste, “bilgiyi araştırma ve açıklama, tutumları/duyguları araştırma ve açıklama, ikna etme, iletişim sorunlarını önleme ve telafi etme/onarma, söylemi yapılandırma işlevi” başlıkları altında 5 tema, 15 kategori ve 46 koddan oluşmaktadır. Bu işlev listesine göre söylemi yapılandırma işlevinde 794, tutumları/duyguları araştırma ve açıklama işlevinde 161, bilgiyi araştırma ve açıklama işlevinde 45, ikna etme işlevinde 36 ve iletişim sorunlarını önleme ve telafi etme/onarma işlevinde 14 olmak üzere toplam 1050 dil yapısı/söz varlığı tespit edilmiştir. Geçiş ve bağlantı ifadelerine ait en fazla dil yapısı/söz varlığının söylemi yapılandırma, en az ise iletişim sorunlarını önleme ve telafi etme/onarma işlevinde bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Geçiş ve bağlantı ifadeleri, dil işlevleri, bağdaşıklık ve tutarlılık

Abstract:

“Transition and linking words”, which are included in the Turkish Course Curriculum (2019, 2024) as a function-based learning outcome/learning outcome, are expressions that provide cohesion and consistency of the text by connecting words, word groups, propositions, sentences, paragraphs, sections of the text with different functions. The aim of this study is to present a list of language functions belonging to the language structure/vocabulary used as transition and linking words in Turkish for the purpose of developing programs, writing textbooks, creating materials, and using them in measurement and evaluation processes. Six basic functions are taken as basis for the list of language functions in international literature. In this study, which is a case study of qualitative research methods, literature review and document review methods were used. After the literature review, expert opinions were consulted, and in line with the opinions received from the experts, a list of language functions belonging to Turkish transition and linking words was created. This list consists of 67 functions in total, 5 main functions, 15 categories and 46 codes under the titles of “function of searching and explaining information, function of searching and explaining attitudes/feelings, function of persuasion, function of preventing and compensating/repairing communication problems, function of structuring discourse”. According to this list of functions, a total of 1050 language structures/vocabularies were identified, 794 of which were in the function of structuring discourse as transitional and connecting expressions, 161 in the function of searching and explaining attitudes/feelings, 45 in the function of searching and explaining information, 36 in the function of persuasion, and 14 in the function of preventing and compensating/repairing communication problems.

Keywords: Transition and linking words, language functions, cohesion and coherence

GİRİŞ

Dil, bireylerin anlaşmalarını sağlayan iletişim aracıdır. Dilin en temel işlevi iletişimi sağlamasıdır. Dilin amaca yönelik olarak kullanılması dilin işlevsel kullanımıyla ilgilidir. Dil işlevleri, dil bir bağlam içerisinde yani amaca yönelik olarak kullanıldığında ortaya çıkmaktadır. Türkçe Dersi Öğretim Programlarında yer alan “geçiş ve bağlantı ifadeleri”ne yönelik kazanım/öğrenme çıktıları işleve yönelik bir ifadedir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2019; MEB, 2024). Geçiş ve bağlantı ifadeleri metnin yüzey yapısında yer alan; metindeki akışı, düzeni sağlayan; kelimeleri, kelime gruplarını, önermeleri, cümleleri, paragrafları birbirine bağlayan ifadelerdir. Bu ifadeler yazılı ya da sözlü iletişimde düşünceleri sıraya koyma, bir anlamdan diğerine geçişi sağlama, metnin zamansal açıdan ilerleyişini gösterme gibi farklı işlevlerle kullanılabilir. Aynı zamanda okuyucu ya da dinleyici düşünceler arasında kaybolmadan metnin anlamını takip eder. Böylece bu ifadeler metnin bütünlüğünün oluşmasına önemli bir katkı sağlamaktadır. Metnin oluşumunda ve anlamlandırılmasında görevli olan geçiş ve bağlantı ifadelerinin belirlenerek bir işlev listesinin hazırlanmasının Türkçe dersi programını hazırlayanlara, ders kitabı yazarlarına ve uygulayıcılara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

İşlev, “Bir nesne veya bir kimsenin gördüğü iş, iş görme yetisi, görev, fonksiyon” (Türk dil Kurumu [TDK], 2023) şeklinde tanımlanmaktadır. Dil işlevleri ise insanların konuşma veya yazmalarındaki amaç (Blundell vd., 1982, s. v), dilin gördüğü iş (Kocaman, 1983, s. 342), insanların dil yoluyla yaptığı eylem (Çekici, 2021), dilsel amaç (İşsever, 1995, s.74), dilin kullanım amacı (Çekici, 2021; Demir ve Deniz, 2024; Deniz ve Çekici, 2019a; Deniz ve Çekici, 2019b; Deniz ve Çekici, 2019c; Deniz ve Demir, 2021; Vardar, 2002, s. 122); bir sözce ya da kullanılan herhangi bir dilsel birimin amacı (Kılıç, 2002; s. 31); dilin iletişimsel kullanımı (Deniz ve Demir, 2019); dilin yaptığı iş (Çekici, 2021); insanların dil aracılığıyla gerçekleştirmeyi amaçladıkları sosyal eylemler (Green, 2012, s. 10) olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlardan yola çıkılarak dil işlevleri, dilin bir amaca yönelik kullanımı ile açığa çıkan eylem olarak tanımlanabilir. Dil; tebrik etme, davet etme, örnek verme, zıtlık ifade etme, vurgulama, amaç bildirme, sebep bildirme, özür dileme, rica etme vb. olmak üzere birçok işlevde kullanılır. Başarılı bir iletişim, dilin belirli bir bağlam içinde işlevsel olarak

kullanılmasıyla mümkündür (Deniz ve Demir, 2019). Türkçe Dersi Öğretim Programlarında da işleve yönelik kazanım/öğrenme çıktıları bulunmaktadır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda 5-8. sınıf seviyesinde “geçiş ve bağlantı ifadeleri” nin yer aldığı kazanım/öğrenme çıktıları işleve yönelik hazırlanmıştır. (MEB, 2019; MEB, 2024). Geçiş ve bağlantı ifadeleri İngilizcede “transition word” ve “linking word” olarak ifade edilmektedir. Bağlantı kelimeleri (linking words) iki veya daha fazla cümleyi veya paragrafları birbirine bağlayarak fikirler arasındaki ilişkileri gösteren kelimelerdir (Marcella, 2023). Bu ifadeler sayesinde metin mantıksal bir akış içinde ilerlemekte ve metnin tutarlılığı sağlanmaktadır. Metin okuyucusu, metinde bir fikirden diğerine geçişi gösteren bu ifadeleri takip ederek yazarın düşüncelerinin ne yönde ilerlediğini fark etmektedir (Ismail & Adjud, 2022). Geçiş ve bağlantı ifadeleri; metinde tutarlılığı ve bütünlüğü sağlayan, yazıda ve konuşmada cümleler ve paragraflar arasına yerleştirilen bağlayıcı kelimelerdir (Steinman, Akt., Dohrman, 2017, s. 8). Bu ifadeler anlama bir çerçeve kazandırır ve okuyucunun metnin gelişimini takip etmesine yardımcı olur (Sugita, 2012). Geçiş işaretleyicileri kavramı paragrafta kronolojik sıralamayı belirten kavramlardır (Oshima & Hogue, 2007, s. 59). Geçiş ve bağlantı ifadelerinin literatürdeki tanımlarına bakıldığında bu ifadelerin okuyucunun metni daha iyi takip etmesini, durum ve olaylar arasındaki anlam geçişlerini, metnin akışını ve düzenini sağlayan ifadeler olduğu görülmektedir. Geçiş ve bağlantı ifadeleri kelime, kelime grubu, önerme, cümle, paragraf ve metnin bölümleri arasında ekleme, zıtlık, sebep, amaç, özetleme, sınırlama, sonuçlandırma, olasılık, varsayım, tahmin, kesinlik, vurgulama gibi farklı işlevlerde kullanılabilir. Bir geçiş ve bağlantı ifadesinin işlevi ancak bağlam içinde ortaya çıkmaktadır. Okuyucu veya dinleyici bağlamdan yola çıkarak metnin bölümleri arasındaki geçiş ve bağlantıyı daha kolay takip etmektedir. “Bu nedenle, sonuç olarak, diğer yandan” gibi ifadelerin tümü cümleler ve paragraflar arasında geçiş görevi görür. Bazıları kronolojik bilgiler ekler bazıları karşıtlığı vurgular bazıları da ayrıntıları öne çıkarmaktadır (Dohrman, 2017, s. 8). Türkçede bağlama ögeleri denince ilk akla gelen bağlaçlardır (Coşkun, 2005, s. 78). Literatürde bağlaçlar için bağlama edatı, bağlama ögeleri, bağlacımsı, bağlaçlık, bağlam, bağlayıcı, bağlaç işlevli birim, cümle bağlayıcısı, rabit, yönveren gibi farklı adlandırmaların olduğu görülmektedir. Türkçede bağlama işleviyle kullanılan ifadeler yalnızca bağlaçlarla sınırlı değildir. Özellikle bazı edatlar, zarflar (Uzun, 1990) ve zarf-fiil ekleri (Çetinkaya-Yıldırım, 2010; Durmuş, 2022; Huber, 2008; Uzun, 1990) de bağlama göreviyle kullanılmaktadır.

Geçiş ve bağlantı sağlama işleviyle kullanılan ifadeler bir metnin yapılandırılmasında görev almaktadır. Bir metni oluşturan cümleler tesadüfen yan yana gelmez, birbirinden kopuk ve alakasız değildir. Bir metin uygun ve doğru bağlantı sağlayan ifadelerle bir araya getirilmektedir. Bir metnin bölümlerini bir arada tutan, metindeki anlam ilişkilerini düzenleyen bağdaşıklık (Halliday & Hasan, 1976, s. 3-4). Metin içindeki anlamsal ve mantıksal bağlantı ise tutarlılıktır (Toklu, 2003, s. 124-125). Bağdaşıklık ve tutarlılığı en açık ortaya koyan dilsel ögeler bağlaçlardır. Bağlaçlar, bağdaşıklık ve tutarlılık bağlarını herhangi bir kuşkuyla yer vermeden açıkça ortaya koyan ifadelerdir (Kurtul, 2011, s. 55). Gündüğü (2023, s. 160) ise bağlaçların en önemli özelliklerinden birinin önermeler arasındaki tutarlılık ilişkilerini belirginleştirebilmeleri olduğunu belirtmiştir. Geçiş ve bağlantı ifadeleri sayesinde metin rastgele cümlelerden oluşmuş bir yığın olmaktan çıkmakta ve bir bütün hâline gelmektedir. Bu ifadeler sayesinde metnin anlamlandırılması kolaylaşmaktadır (İşsever, 1995, s. 60). Bunlar, olaylar ve durumlar arasındaki ilişkileri belirgin hâle getirerek metindeki mantıksal ilişkileri öne çıkarmaktadır. Tutarlı bir paragraf oluşturmak için paragraflar arasında bağlayıcı olan geçiş ifadelerini kullanmak gerekmektedir (Rajagukguk, 2023). Geçiş ve bağlantı ifadeleri kelimeleri, kelime gruplarını, önermeleri, cümleleri, paragrafları farklı işlevlerle birbirine

bağlayan; metnin bağdaşıklığını ve tutarlılığını sağlayan dil yapıları/söz varlığı olarak tanımlanabilir.

“Geçiş ifadeleri”, “geçiş sözcükleri”, bağlantı ifadeleri” “bağlama ögeleri”, “transition word”, “linking word”, “bağdaşıklık”, “tutarlılık”, “işlev”, “dil işlevleri” anahtar kelimeleriyle 30.12.2024 tarihinde TR Dizin, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Akademik, YÖK Ulusal Tez Merkezi ve Millî Kütüphane veri tabanları ve DergiPark’ta yapılan taramada geçiş ve bağlantı ifadelerinin işlevlerini konu edinen bütüncül bir çalışma tespit edilmemiştir. Ancak birincil kaynaklar dışında geçiş ve bağlantı ifadesi olarak kullanılan bağlaçlar, edatlar ve zarf-fiiller/ulaçların işlevleri ve dil işlevleri üzerine ayrı ayrı yapılan çalışmalar yer almaktadır. Bağlaçların işlevlerini inceleyen (Akın, 2004; Atabey, 2007; Ceylan, 2005; Çelik, 1999; Çetinkaya, 2016; Demir, Günaydın ve Deniz, 2024; Dursunoğlu, 2015; Gündüğü, 2023; Özözen, 2013; Üstünova, 2006; Yavuz, 2010); edatların işlevlerini inceleyen (Efendioğlu, 2016; Öner, 2018; Pul, 2002; Toker ve Uygun, 2016;); zarf-fiil/ulaçların işlevlerini inceleyen (Boz, 2005; Durmuş, 2022; Eminoğlu, 2007; Gülsevin, 2020; Gürkan, 2016; Güven, 2019; Karaoğlu, 2021; Kıvırcık, 2004; Kurt, 2006; Taşçı, 2003; Tiken, 1999; Tuncer, 1996); dil işlevlerini konu edinen (Çekici, 2021; Demir, 2024; Demir ve Deniz, 2024; Deniz ve Çekici, 2023; Deniz ve Çekici, 2021) çalışmalar tespit edilmiştir. Ancak geçiş ve bağlantı ifadelerinin işlevlerinin ve bu işlevlere ait dil yapısı/söz varlığının üzerine yapılmış kapsayıcı bir araştırma tespit edilmemiştir. Bu çalışmanın Türkçe geçiş ve bağlantı ifadeleri olarak kullanılan dil yapısı/söz varlığının ve bunların işlevlerini ortaya koyması ile birlikte program hazırlayıcılara, ders kitabı yazarlarına ve öğretmenlere katkı sunması beklenmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma Türkçe geçiş ve bağlantı ifadesi olarak kullanılan dil yapısı/söz varlığının ve bunların işlevlerinin yer aldığı bir dil işlevleri listesi oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla araştırmada şu sorulara cevap aranmaktadır:

1. Bilgiyi araştırma ve açıklama işlevinde Türkçe geçiş ve bağlantı ifadesi olarak kullanılan dil yapısı/söz varlığı ve işlevleri nelerdir?
2. Tutumları/duyguları araştırma ve açıklama işlevinde Türkçe geçiş ve bağlantı ifadesi olarak kullanılan dil yapısı/söz varlığı ve işlevleri nelerdir?
3. İkna etme işlevinde Türkçe geçiş ve bağlantı ifadesi olarak kullanılan dil yapısı/söz varlığı ve işlevleri nelerdir?
4. Sosyalleşme işlevinde Türkçe geçiş ve bağlantı ifadesi olarak kullanılan dil yapısı/söz varlığı ve işlevleri nelerdir?
5. İletişim sorunlarını önleme ve telafi etme/onarma işlevinde Türkçe geçiş ve bağlantı ifadesi olarak kullanılan dil yapısı/söz varlığı ve işlevleri nelerdir?
6. Söylemi yapılandırma işlevinde Türkçe geçiş ve bağlantı ifadesi olarak kullanılan dil yapısı/söz varlığı ve işlevleri nelerdir?

YÖNTEM

Çalışmanın Deseni

Bu çalışma Türkçe geçiş ve bağlantı ifadesi olarak kullanılan dil yapısı/söz varlığına ait bir işlev listesi sunmayı amaç edinmesi açısından nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma bir şemsiye terimdir ve tanımlamaya, çözmeye, yorumlamaya ve anlamaya yönelik terimlere ulaşmaya

çalışan teknikleri kapsamaktadır (van Maanen, 1979, s. 520). Bu çalışma nitel yaklaşımda bir durum deseni araştırmasıdır. Durum çalışması sınırlı bir sistemin derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesidir (Merriam, 2023, s. 39). Durum çalışmalarının temel amacı bir durum hakkında betimlemeler yapmak ve o durumu varolduğu şekliyle anlamaya çalışmaktır (Büyüköztürk vd., 2016, s. 264). Bu çalışmada literatürden faydalanarak geçiş ve bağlantı ifadelerine ait bir işlev listesi hazırlamak amaçlandığı için durum deseni tercih edilmiştir.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi

Alan yazını taraması sonucunda belirlenen geçiş ve bağlantı ifadeleri Avrupa’da yabancı dil öğretiminin temel başvuru kaynağı olan Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni esas alınarak Avrupa Konseyi tarafından belirlenen altı temel işleve göre sınıflandırılmıştır (Green, 2012). Bu işlevler bilgiyi araştırma ve açıklama, tutumları/duyguları araştırma ve açıklama, ikna etme, sosyalleşme, iletişim sorunlarını önleme ve telafi etme/onarma, söylemi yapılandırma işlevidir. Bilgiyi araştırma ve açıklama işlevi bilgi edinme, bilgiyi araştırma, bilgiyi ortaya çıkarma ile ilgili olan betimsel işlevdir. Tutumları/duyguları araştırma ve açıklama işlevi, insanın duygularını ve tutumlarını ortaya koyan işlevdir. İkna etme işlevi insanın dil vasıtasıyla karşısındakinin düşüncesini değiştirmeye çalışmasıyla, sosyalleşme işlevi insanın sosyal hayattaki işlerini devam ettirmesiyle, iletişim sorunlarını önleme ve telafi etme/onarma işlevi insanın iletişim sürecinin olumsuz etkilenmemesi için aldığı önlemlerle, söylemi yapılandırma işlevi ise düşüncelerin belli bir düzen ve mantık akışı içinde aktarılmasıyla ilgilidir.

Bu araştırmada Türkçe geçiş ve bağlantı ifadelerine ait bir dil işlevleri listesi oluşturmak amacıyla alan yazını taraması yapılmıştır. Alan yazını taramasında dilbilim çalışmaları, Avrupa Konseyi çatısı altında yapılan dil işlevleri listeleri, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yapılan programlar, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dil işlevlerine yönelik çalışmalar, ana dili eğitiminde dil işlevlerini konu alan çalışmalar, geçiş ve bağlantı ifadeleri olarak kullanılan dil yapısı/söz varlığını ele alan kitaplar, makaleler ve tezler incelenmiştir. Dil işlevleri ile geçiş ve bağlantı ifadeleri bir havuzda toplanmıştır. Birbirini kapsayan dil işlevleri, benzer dil işlevleri, birbiriyle ilişkili dil işlevleri sınıflandırılmıştır. Birbiriyle yakın/eş anlamlı dil işlevleri birleştirilmiştir. Türkçede artık kullanılmayan dil yapıları/söz varlığı listeye dâhil edilmemiştir. Türkçe geçiş ve bağlantı ifadelerinin işlevleri belirlenirken bu ifadelerin mecaz, mizahî, ironi ifadeleri; sözün ezgisi, vurgusu gibi dilin bürünsel özelliklerine dayalı işlevler ile “e, eee, eh, ha” vb. sesler araştırma dışı bırakılmıştır.

Bu dil işlevleri listesi Avrupa Konseyi tarafından yabancı dil öğretiminde kullanılmak üzere hazırlanan dil işlevleri listelerinden (Green, 2012), yabancı dil olarak Türkçe öğretimi (Çekici, 2021; Deniz ve Çekici, 2021; Deniz ve Çekici, 2023) ve ana dili eğitiminde (Demir, 2024) hazırlanmış dil işlevleri listelerinden yola çıkılarak altı temel dil işlevi/tema altında düzenlenmiştir. Daha sonra kategori ve bu kategorilerin kapsamına giren alt kategoriler yani kodlar belirlenmiştir. Bu aşamada temaların kategorileri, kategorilerin de kodları kapsamasına dikkat edilmiştir. Tema, kategori ve kodlar düzenlendikten sonra alan yazınında geçiş ve bağlantı ifadelerinin ait olduğu kod, kategori ve temalarla uyumuna bakılmış. Geçiş ve bağlantı ifadelerinin yer aldığı kaynaklar taranmış, geçiş ve bağlantı ifadelerinin işlevleri kaynaklar arasında karşılaştırmalar yapılarak listelenmiştir. Liste tema, kategori, kod, dil yapısı/söz varlığından oluşacak şekilde düzenlenmiştir.

Bu form, “Açıklık ve Anlaşılabilirlik”, “Kullanışlılık”, “Amaca Uygunluk” “Kapsayıcılık” ve “Tutarlılık” açılarından (Yıldırım ve Şimşek, 2008) değerlendirilmek üzere Türkiye’nin farklı

üniversitelerinde görev yapan Türkçe eğitimi ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanlarında çalışan altı akademisyen ile Türkiye'nin farklı okullarında çalışan üç Türkçe, iki Türk dili ve edebiyatı öğretmenine gönderilerek görüşleri alınmış ve bu görüş ve değerlendirmeler sonucunda listedeki işlevler, dil yapısı/söz varlığı düzenlenmiştir. Uzman görüşleri ve araştırmanın amacına uygun olacak şekilde Türkçe geçiş ve bağlantı ifadelerine ait dil işlevleri listesine 5 tema, 15 kategori, 46 kod olacak şekilde son hâli verilmiştir. "Türkçe Geçiş ve Bağlantı İfadelerine Ait Dil İşlevleri" listesi alan yazını taramasında sosyalleşme işlevinde kullanılan geçiş ve bağlantı ifadesine rastlanmadığı için bilgiyi araştırma ve açıklama işlevi, tutumları/duyguları araştırma ve açıklama işlevi, ikna etme işlevi, iletişim sorunlarını önleme ve telafi etme/onarma işlevi, söylemi yapılandırma işlevi olmak üzere 5 tema, 15 kategori ve 46 koddan oluşmaktadır. Bu işlev listesi ana dili dersine yönelik olması ve dil işlevlerine ait dil yapısı/söz varlığı içermesi açısından yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik hazırlanan dil işlevleri listelerinden (Benzer, 2020; Çekici, 2021; Deniz ve Çekici, 2023; Deniz ve Çekici, 2021), geçiş ve bağlantı ifadelerinin işlevlerine yönelik olması ve bu işlevlere ait dil yapısı/söz varlığı içermesi açısından da ana dili eğitiminde dil işlevleriyle ilgili çalışmalardan (Demir, 2024) ayrılmaktadır.

Geçiş ve bağlantı ifadelerine ait bu çalışmada doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s. 187). Doküman inceleme; belli bir amaca yönelik olarak kaynaklara ulaşma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsayan bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Karasar, 2007). Bu çalışmada amaç, alt amaçlar ve yöntem belirlendikten sonra alan yazını taraması yapılmış, ulaşılan kaynaklar detaylı bir şekilde incelenmiş ve teorik bir çerçeve oluşturulmuştur.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile belirli kurallara dayalı kodlamalara göre özetlendiği sistematik ve yinelenebilir bir tekniktir. İçerik analizi amaçların belirlenmesi, kavramların tanımlanması, analiz birimlerinin belirlenmesi, sayma, yorumlama, sonuçları yazma aşamalarından oluşmaktadır (Büyüköztürk vd., 2016, s. 250-251).

Etik Kurul İzin Bilgisi

Etik kurul izninden muaftır.

BULGULAR, YORUM VE TARTIŞMA

Bu bölümde Türkçede geçiş ve bağlantı ifadesi olarak kullanılan dil yapısı/söz varlığı ve bunların işlevleri değerlendirilecektir. Türkçe geçiş ve bağlantı ifadelerine ait dil işlevleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Türkçe Geçiş ve Bağlantı İfadelerine Ait Dil İşlevleri

Tema	Kategori	Kod
Bilgiyi Araştırma ve Açıklama	İlgili olma	
	Miktar/ölçü/derece ifade etme	
	Tarz ifade etme	
	Onaylayıp onaylamadığını ifade etme	
	Görüşü/Düşünceyi ifade etme	<i>Tahmin etme</i> <i>Kesinlik ifade etme</i>

Tutumları/Duyguları Araştırma ve Açıklama	Duyguyu/Durumu ifade etme	İhtimal/Olasılık ifade etme		
		İstek ifade etme		
		Çaresizlik ifade etme		
		Direnme/İnat etme		
		Küçümseme		
		Memnuniyet ifade etme		
		Pişmanlık ifade etme		
		Razı olma/Yetinme		
		Sitem etme		
		Şaşırma		
		Şüphe/Merak etme		
		Umursayıp umursamadığını ifade etme		
		Üzüntü ifade etme		
		İkna Etme	Talep etme	Söz/Güvence verme
			Yönlendirme	Teklif etme
Haklılığını ifade etme				
Hatırlatma				
Korkutma				
İletişim Sorunlarını Önleme ve Telafi Etme/Onarma	Yeniden ifade etme	Uyarma		
	İlişkilendirme	Ekleme		
		Zaman ifade etme/Başlangıç		
		Zaman ifade etme/Bitiş		
		Zaman ifade etme/Paralellik		
		Zaman ifade etme/Öncelik		
		Zaman ifade etme/Sonralık		
	Gerekçelendirme	Amaç ifade etme		
		Sebeup ifade etme		
		Şart ifade etme		
	Söylemi Yapılandırma	Karşılaştırma	Benzerlik ifade etme	
		Düşünceyi Geliştirme	Farklılık/Zıtlık ifade etme	
			Ayrıntılandırma/Genişletme	
			Başkasının sözünü aktarma	
			Çıkarım yapma	
Genelleme				
Örnek verme				
Seçenek/Seçim ifade etme				
Sınırlandırma				
Varsayımda bulunma				
Vurgulama/Önem ifade etme				
İletişimi Başlatma ve Sürdürme		Konuya giriş yapma		
		Konuya devam etme		
		Boşluk doldurma		
Sonuçlandırma	Özetleme			
		Sonuca geldiğini ifade etme		

Tablo 1 incelendiğinde Türkçe geçiş ve bağlantı ifadelerine ait dil işlevlerinin 5 tema, 15 kategori ve 46 koddan oluştuğu görülmektedir. Yani Türkçede kullanılan geçiş ve bağlantı ifadelerinin 5 tema altında toplam 61 dil işlevinde kullanıldığı tespit edilmiştir.

Bilgiyi araştırma ve açıklama işlevinde “ilgili olma, miktar/ölçü/derece ifade etme, tarz ifade etme, onaylayıp onaylamadığını ifade etme” olmak üzere 4 kategori bulunmaktadır.

Tutumları/Duyguları araştırma ve açıklama işlevinde görüşü/düşünceyi ifade etme ve duyguyu/durumu ifade etme olmak üzere 2 kategori, 15 kod olduğu görülmektedir. Görüşü/düşünceyi ifade etme kategorisinde “tahmin etme, kesinlik ifade etme, ihtimal/olasılık ifade etme” olmak üzere 3 kod, duyguyu/durumu ifade etme kategorisinde “istek ifade etme, çaresizlik ifade etme, direnme/inat etme, küçümseme, memnuniyet ifade etme, pişmanlık ifade etme, razı olma/yetenme, sitem etme, şaşırma, şüphe/merak etme, umursayıp umursamadığını ifade etme, üzüntü ifade etme” olmak üzere 12 kod bulunmaktadır.

İkna etme işlevinde “talep etme, yönlendirme” olmak üzere 2 kategori 6 kod bulunmaktadır. Talep etme kategorisinde “söz/güvence verme, teklif etme” olmak üzere 2 kod, yönlendirme kategorisinde “haklılığını ifade etme, hatırlatma, korkutma, uyarma” olmak üzere 4 kod bulunmaktadır.

İletişim sorunlarını önleme ve telafi etme/onarma işlevinde “yeniden ifade etme” olmak üzere 1 kategori bulunmaktadır.

Söylemi yapılandırma işlevinde “ilişkilendirme, gerekçelendirme, karşılaştırma, düşünceyi geliştirme, iletişimi başlatma ve sürdürme, sonuçlandırma” olmak üzere 6 kategori ve 25 kod bulunmaktadır. İlişkilendirme kategorisi “ekleme, zaman ifade etme/başlangıç, zaman ifade etme/bitiş, zaman ifade etme/paralellik, zaman ifade etme/öncelik, zaman ifade etme/sonralık” kodlarından; gerekçelendirme kategorisi “amaç ifade etme, sebep ifade etme, şart ifade etme” kodlarından; karşılaştırma kategorisi “benzerlik ifade etme, farklılık/zıtlık ifade etme” kodlarından; düşünceyi geliştirme kategorisi “ayrıntılılandırma/genişletme, başkasının sözünü aktarma, çıkarım yapma, genelleme, örnek verme, seçenek/seçim ifade etme, sınırlandırma, varsayımda bulunma, vurgulama/önem ifade etme” kodlarından; iletişimi başlatma ve sürdürme kategorisi “konuya giriş yapma, konuya devam etme, boşluk doldurma” kodlarından; sonuçlandırma kategorisi “özetleme, sonuca geldiğini ifade etme” kodlarından oluşmaktadır.

Demir’e (2024) ait “Türkçe Eğitiminde Karşılıklı Konuşma Becerisine Yönelik Dil İşlevleri Listesi”nde 6 tema, 22 kategori ve 250 dil işlevi; Çekici’ye (2021) ait “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi İçin Güncel Dil İşlevleri Listesi” ve Deniz ve Çekici’ye (2023) ait “Türkçenin Yabancı Dil Öğretimi Kapsamında İhtiyaç Analizine Dayalı Güncel Dil İşlevleri Listesi”nde 6 tema, 20 kategori, 180 kod; Deniz ve Çekici’ye (2021) ait “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimine Yönelik Dil İşlevleri Listesi”nde 6 temel dil işlevi, 46 işlev ve 142 alt işlev bulunmaktadır. Türkçe geçiş ve bağlantı ifadelerine ait dil işlevleri olarak oluşturulan bu liste ise 5 tema, 15 kategori ve 46 koddan oluşmaktadır. Bu çalışmanın dil işlevleri listeleri arasında en az işleve sahip olması bu çalışmanın sadece Türkçede bulunan geçiş ve bağlantı ifadelerinin işlevlerine yönelik olarak hazırlanmış olması ile açıklanabilir.

Bilgiyi Araştırma ve Açıklama İşlevi

Dilin gerçek bilgileri, olguları aktarma işlevi olan bu işlev betimsel işlev olarak da adlandırılmaktadır (Kılıç, 2002). Bilgiyi araştırma ve açıklama işlevi, bilgi edinmek ve bilgi vermek amacıyla gerçekleştirilen dil kullanım amaçlarıdır (Deniz ve Çekici, 2021).

Bilgiyi araştırma ve açıklama işlevine ait kategoriler ve bu kategorilere ait dil yapısı/söz varlığı Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Bilgiyi Araştırma ve Açıklama İşlevi

Kategori	Dil Yapısı/Söz Varlığı
----------	------------------------

İlgili olma	-AcAğI hakkında, -AcAğI hususunda, -AcAğInA dair, -DIğI hakkında, -DIğInA dair, -mAsInA, -mAsInA dair, -mAk hususunda, -mAylA ilgili, -mAk konusunda, -mAsI hakkında, -mAsI hususunda
Miktar/ölçü/derece ifade etme	-AcAk/-DIğI kadar, -AsIyA, -cAsInA, -DIğIncA, DIğIndAn fazla
Tarz ifade etme	-A...-A, -AcAk şekilde, -ArAk, -ArAktAn, -cAsInA, -DIğI gibi, -DIğIncA, -DIkçA, -Ip, -Işla, -ken, -mAdAn, -mAkIA, -mAkSIzIn, -mAk suretiyle, -mAsI gibi, -mAsI şeklinde, -mAylA, -mIş/-r/-yor gibi
Onaylayıp onaylamadığını ifade etme	doğru ya, evet, hayır, iyi ya, öyle ya, pekâlâ, peki, pek güzel, tabii (ki)

Tablo 2 incelendiğinde bilgiyi araştırma ve açıklama işlevine ait 4 kategori olduğu görülmektedir. Bunlar “ilgili olma, miktar/ölçü/derece ifade etme, tarz ifade etme, onaylayıp onaylamadığını ifade etme” kategorileridir. İlgili olma kategorisinde “-AcAğI hakkında, -AcAğI hususunda, -AcAğInA dair, -DIğI hakkında, -DIğInA dair, -mAsInA, -mAsInA dair, -mAk hususunda, -mAylA ilgili, -mAk konusunda, -mAsI hakkında, -mAsI hususunda” olmak üzere 12, miktar/ölçü/derece ifade etme kategorisinde “-AcAk/-DIğI kadar, -AsIyA, -cAsInA, -DIğIncA, DIğIndAn fazla” olmak üzere 5, tarz ifade etme kategorisinde “-A...-A, -AcAk şekilde, -ArAk, -ArAktAn, -cAsInA, -DIğI gibi, -DIğIncA, -DIkçA, -Ip, -Işla, -ken, -mAdAn, -mAkIA, -mAkSIzIn, -mAk suretiyle, -mAsI gibi, -mAsI şeklinde, -mAylA, -mIş/-r/-yor gibi” olmak üzere 19; onaylayıp onaylamadığını ifade etme kategorisinde “doğru ya, , evet, hayır, iyi ya, öyle ya, pekâlâ, peki, pek güzel, tabii (ki)” olmak üzere 9, toplam 45 adet dil yapısı/söz varlığı tespit edilmiştir. Bilgiyi araştırma ve açıklama işlevinde geçiş ve bağlantı ifadeleri olarak kullanılan dil yapısı/söz varlığının az sayıda olması geçiş ve bağlantı ifadelerinin bu işlev ile ilgisinin daha az olması ile açıklanabilir.

Bilgiyi araştırma ve açıklama işlevinde Çekici (2021) ve Deniz ve Çekici (2023) 2 kategori 29 kod; Deniz ve Çekici (2021) 18 işlev, 15 alt işlev; Demir (2024) ise 2 kategori, 58 kod tespit etmiştir. Çekici (2021), Deniz ve Çekici (2023) ve Demir’in (2024) çalışmalarında bu tema bilgiyi ifade etme ve olayı/durumu anlatma kategorileri ayrımı yapılmış ve olayı/durumu anlatma kategorisinde olay ve durumlarla ilişkili olan işlevler sıralanmıştır. Deniz ve Çekici’nin (2021) çalışmasında ise olay/duruma bağlı işlevler kod olarak listelenmiştir. Geçiş ve bağlantı ifadelerinin işlevlerine yönelik bu çalışmada ise olayı/durumu anlatma işlevi yer almamaktadır. Olay/durumu anlatma işlevlerinin bu çalışmada yer almaması bu işlevlerin daha çok iş ve harekete bağlı işlevler olmasından kaynaklanmaktadır. O yüzden bu çalışmada bilgiyi ifade etme ve olayı/durumu anlatma işlevi ayrımına gidilmemiştir. Çekici (2021), Demir (2024), Deniz ve Çekici (2023), Deniz ve Çekici’nin (2021) çalışmalarında bilgiyi araştırma ve açıklama işlevi içerisinde yer alan zaman ifade etme, sebep ifade etme, amaç ifade etme işlevleri metnin akışını ve düzenini sağlamaları sebebiyle bu çalışmada söylemi yapılandırma işlevi içinde yer almıştır.

Tutumları/Duyguları Araştırma ve Açıklama İşlevi

Tutumları/duyguları araştırma ve açıklama işlevi görüş ve duyguları sormak, açıklamak amacıyla kullanılan dil kullanımlarını kapsamaktadır (Deniz ve Çekici, 2021). Bu işlev insanın duygu durumunu yansıtmayı ve yansıtılanların anlaşılmasını içermektedir (Deniz ve Çekici, 2019b).

Bu işleve ait kategori, kod ve dil yapısı/söz varlığı Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Tutumları/Duyguları Araştırma ve Açıklama İşlevi

Kategori	Kod	Dil Yapısı/Söz Varlığı
		ancak, (bir) bakarsın, bana kalırsa, bana göre, bana sorarsan, bana öyle geliyor ki, belki, belkim, belki...belki, ben

Görüşü/ düşünceyi ifade etme	<i>Tahmin etme</i>	diyeyim...sen de, galiba, göreceksin(iz), herhâl, herhâlde, ihtimal (ki), kim bilir, muhakkak, olsa olsa, olsun olsun, öyle sanıyorum (ki), sanki, sankim, sanırım (ki), sanıyorum (ki), tahminen
	<i>Kesinlik ifade etme</i>	asla, bittabi, behemehâl, elbet, elbette (ki), elhak, hiç şüphesiz, ille, illa/illaki, katiyen, kesinlikle, kesin olarak, kuşkusuz, muhakkak, şüphesiz (ki), şüphe yok ki, tabii (ki), mutlaka, zahir, zinhar
	<i>İhtimal/Olasılık ifade etme</i>	Allah bilir, az daha, az kaldı, az kalsın, (bir) bakarsın, belki, belkim, belki...belki, böyle giderse, büyük (bir) ihtimalle, galiba, ha...ha, herhâlde, ihtimal (ki), korkarım (ki), neredeyse, olsa olsa, olsun olsun, sanki, sankim, ya...sA, -mİş/-AcAk/ -r/-yor gibi
Duyguyu/ Durumu ifade etme	<i>İstek ifade etme</i>	Allah izin verirse, Allah'ın izniyle, Allah etmesin, Allah selamet versin, Allah vere (de), arzu ederse, bari, dA, en azından, hiç değilse, hiç olmazsa, hiç yoksa, inşallah, keşke, ne olur (n'olur), umarım
	<i>Çaresizlik ifade etme</i>	bilmem ki, çaresiz, ne çare (ki), ne fayda (ki), ne gelir elden (ki), ne yapalım (ki), neyleyeyim (ki)
	<i>Direnme/İnat etme</i>	dA
	<i>Küçümseme</i>	dA, güya, hadi canım, ne hikmetse, nerede/nerde, ne gezer, nerede kaldı ki, sanki, sanırsın, sözüm ona
	<i>Memnuniyet ifade etme</i>	Allah'tan, bereket (ki), bereket versin (ki), iyi ki, neyse ki
	<i>Pişmanlık ifade etme</i>	keşke
	<i>Razı olma/Yetinme</i>	bari, en azından, hiç değilse, hiç olmazsa, hiç yoksa, öyleyse, ne yapalım (ki), neyleyeyim (ki), varsın, varsın olsun
	<i>Sitem etme</i>	dA, ne...ne, ne vardı
	<i>Şaşırma</i>	bilmem ki, bir de baktım (ki), bir de ne göreyim, her nedense, işe bak, nasıl olmuşsa, nasıl olmuştu, nasıl oluyor, nasılsa, ne garip, ne gariptir ki, ne hikmetse, nedense, sen kalk
	<i>Şüphe/Merak etme</i>	acaba, acep, Allah bilir (ya), bakalım, bilmem (ki), kim bilir, ya, yoksa, -Ip...-mAdİğİ
	<i>Umursayıp umursamadığını ifade etme</i>	adam sen de, bakma, bırak, her neyse, nedir işte, neme gerek, neme lazım, neyse, neyse ne
	<i>Üzüntü ifade etme</i>	heyhat, maalesef, maatteessüf, ne acı (ki), ne çare (ki), ne fayda (ki), ne gelir elden (ki), ne yazık ki, yazık (ki)

Tablo 3 incelendiğinde tutumları/duyguları araştırma ve açıklama işlevinde görüşü/düşünceyi ifade etme ve duyguyu/durumu ifade etme olmak üzere 2 kategori olduğu görülmektedir. Görüşü/düşünceyi ifade etme kategorisinde “tahmin etme, kesinlik ifade etme, ihtimal/olasılık ifade etme” olmak üzere 3; duyguyu/durumu ifade etme işlevinde “istek ifade etme, çaresizlik ifade etme, direnme/inat ifade etme, küçümseme, memnuniyet ifade etme, pişmanlık ifade etme, razı olma/yetinme, sitem etme, şaşırma, şüphe/merak etme, umursayıp umursamadığını ifade etme, üzüntü ifade etme” olmak üzere 12 kod belirlenmiştir. Tutumları/duyguları açıklama ve araştırma işlevinde toplam 2 kategori, 15 kod, 161 dil yapısı/söz varlığı belirlenmiştir.

Görüşü/düşünceyi ifade etme kategorisinde yer alan tahmin etme koduna ait “ancak, (bir) bakarsın, bana kalırsa, bana göre, bana sorarsan, bana öyle geliyor ki, belki, belkim, belki...belki, ben diyeyim...sen de, galiba, göreceksin(iz), herhâl, herhâlde, ihtimal (ki), kim bilir, muhakkak, olsa olsa, olsun olsun, öyle sanıyorum (ki), sanki, sankim, sanırım (ki), sanıyorum (ki), tahminen” olmak üzere 25, kesinlik ifade etme koduna ait “asla, bittabi,

behemehâl, elbet, elbette (ki), elhak, hiç şüphesiz, ille, illa/illaki, katiyen, kesinlikle, kesin olarak, kuşkusuz, muhakkak, şüphesiz (ki), şüphe yok ki, tabii (ki), mutlaka, zahir, zinhar” olmak üzere 20, ihtimal/olasılık ifade etme koduna ait “Allah bilir, az daha, az kaldı, az kalsın, (bir) bakarsın, belki, belkim, belki ...belki, böyle giderse, büyük (bir) ihtimalle, galiba, ha...ha, herhâlde, ihtimal (ki), korkarım (ki), neredeyse, olsa olsa, olsun olsun, sanki, sankim, ya...sA, -mİş,-AcAk/-r/-yor gibi” olmak üzere 22 toplam 67 adet dil yapısı/söz varlığı tespit edilmiştir.

Duyguyu/durumu ifade etme kategorisinde yer alan istek ifade etme koduna ait “Allah izin verirse, Allah’ın izniyle, Allah etmesin, Allah selamet versin, Allah vere de, arzu ederse, bari, dA, en azından, hiç değilse, hiç olmazsa, hiç yoksa, inşallah, keşke, ne olur (n’olur), umarım” olmak üzere 16, çaresizlik ifade etme koduna ait “bilmem ki, çaresiz, ne çare (ki), ne fayda (ki), ne gelir elden (ki), ne yapalım (ki), neyleyeyim (ki)” olmak üzere 7, direnme/inat etme koduna ait “dA” olmak üzere 1, küçümseme koduna ait “dA, güya, hadi canım, ne hikmetse, nerede/nerde, ne gezer, nerede kaldı ki, sanki, sanırsın, sözüm ona” olmak üzere 10, memnuniyet ifade etme koduna ait “Allah’tan, bereket (ki), bereket versin (ki), iyi ki, neyse ki” olmak üzere 5, pişmanlık ifade etme koduna ait “keşke” olmak üzere 1, razı olma/yetinme koduna ait “bari, en azından, hiç değilse, hiç olmazsa, hiç yoksa, öyleyse, ne yapalım (ki), neyleyeyim (ki), varsın, varsın olsun” olmak üzere 10, sitem etme koduna ait “dA, ne...ne, ne vardı” olmak üzere 3, şaşırma koduna ait “bilmem ki, bir de baktım (ki), bir de ne göreyim, her nedense, işe bak, nasıl olmuşsa, nasıl olmuştu, nasıl oluyor, nasılsa, ne garip, ne gariptir ki, ne hikmetse, nedense, sen kalk” olmak üzere 14, şüphe/merak etme koduna ait “acaba, acep, Allah bilir (ya), bakalım, bilmem (ki), kim bilir, ya, yoksa, -İp...-mAdİğİ” olmak üzere 9, umursayıp umursamadığını ifade etme koduna ait “adam sen de, bakma, bırak, her neyse, nedir işte, neme gerek, neme lazım, neyse, neyse ne” olmak üzere 9, üzüntü ifade etme koduna ait “heyhat, maalesef, maatteessüf, ne acı (ki), ne çare (ki), ne fayda (ki), ne gelir elden (ki), ne yazık (ki), yazık (ki)” olmak üzere 9 toplam 94 adet dil yapısı/söz varlığı tespit edilmiştir.

Tutumları/Duyguları araştırma ve açıklama işlevinde Çekici (2021) ve Deniz ve Çekici (2023) görüşü/düşüncüyü ifade etme kategorisinde 21, duyguyu/durumu anlatma kategorisinde 34 kod olmak üzere toplam 2 kategori ve 55 kod; Demir (2024) görüşü/düşüncüyü ifade etme kategorisinde 29, duygu/durum ifade etme kategorisinde 61 kod olmak üzere toplam 2 kategori ve 90 kod; Deniz ve Çekici (2021) görüşü/düşüncüyü ifade etme işlevinde 23, duyguyu/durumu anlatma işlevinde 31 alt işlev olmak üzere toplam 2 işlev ve 54 alt işlev tespit etmiştir. Bu araştırmada ise görüşü/düşüncüyü ifade etme kategorisinde 3, duyguyu/durumu ifade etme kategorisinde 12 kod olmak üzere tutumları/duyguları araştırma ve açıklama işlevinde toplam 2 kategori, 15 kod ve 161 dil yapısı/söz varlığı tespit edilmiştir. Bu araştırmada bu işleve yönelik az sayıda kategori ve kod tespit edilmiş olması geçiş ve bağlantı ifadelerinin tutumları/duyguları araştırma ve açıklama işlevinde kullanılmasının sınırlı olması ile açıklanabilir.

İkna Etme İşlevi

İkna etme işlevi; hukuka ve etik kurallara uyarak iki tarafın yararına olacak şekilde karşıdaki kişiyi inandırma, onun düşüncesini değiştirme ve eyleme geçmesini sağlamak amacıyla gerçekleştirilen dil kullanımlarıdır (Deniz ve Çekici, 2021). Bu işleve çağrı işlevi de denilmektedir. Okuru harekete geçirme, yönlendirme, etkileme amacıyla kullanılır (Dilidüzgün, 2008, s. 53).

İkna etme işlevine ait kategori, kod ve dil yapısı/söz varlığı Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. İkna Etme İşlevi

Kategori	Kod	Dil Yapısı/Söz Varlığı
Talep etme	Söz/Güvence verme	Allah biliyor (ki), emin ol (ki), inan ki, inan olsun, inan Allah'a, şart olsun ki, vallahi
	Teklif etme	arzu ederseniz, gel, haydi, istersen, ister misin, ne dersin
Yönlendirme	Haklılığını ifade etme	gör (bak), göreceksin, görüyorsun (ki/ya), siz de kabul edersiniz ki
	Hatırlatma	bildiğin gibi, biliyorsun (ki), bilirsiniz (ki), dedim ya, dediğim gibi, diyorum ya, hani, malum (ya), ne demişler, ya, -DIĞI gibi
	Korkutma	bakalım, dA
	Uyarma	ama, ancak, fakat, lakin, sakın, sakın ola

Tablo 4 incelendiğinde ikna etme işlevinde “talep etme ve yönlendirme” olmak üzere 2 kategori olduğu görülmektedir. Talep etme kategorisinde “söz/güvence verme” ve “teklif etme”; yönlendirme kategorisinde “haklılığını ifade etme, hatırlatma, korkutma, uyarma” kodları yer almaktadır. Söz/güvence verme koduna ait “Allah biliyor (ki), emin ol (ki), inan ki, inan olsun, inan Allah'a, şart olsun ki, vallahi” olmak üzere 7; teklif etme koduna ait “arzu ederseniz, gel, haydi, istersen, ister misin, ne dersin” olmak üzere 6; haklılığını ifade etme koduna ait “gör (bak), göreceksin, görüyorsun (ki/ya), siz de kabul edersiniz ki” olmak üzere 4; hatırlatma koduna ait “bildiğin gibi, biliyorsun (ki), bilirsiniz (ki), dedim ya, dediğim gibi, diyorum ya, hani, malum (ya), ne demişler, ya, -DIĞI gibi” olmak üzere 11; korkutma koduna ait “bakalım, dA” olmak üzere 2; uyarma koduna ait “ama, ancak, fakat, lakin, sakın, sakın ola” olmak üzere 6, toplam 36 adet dil yapısı/söz varlığı tespit edilmiştir.

İkna etme işlevinde Çekici (2021), Deniz ve Çekici (2023) talep etme/isteme kategorisinde 10, teklif etme/önerme kategorisinde 5, yol gösterme kategorisinde 8, kabul etme/reddetme kategorisinde 4 kod olmak üzere toplam 4 kategori, 27 kod; Demir (2024) talep etme kategorisinde 20 kod, danışma kategorisinde 6 kod, uyarma kategorisinde 5 kod olmak üzere toplam 3 kategori 31 kod; Deniz ve Çekici (2021) talep etme/isteme işlevinde 10 alt işlev, teklif etme/önerme işlevinde 4 alt işlev, yol gösterme işlevinde 4 alt işlev, söz/güvence verme, tehdit etme, kabul etme/onaylama, reddetme, kabul/ret konusunda tereddüt etme, yasaklama işlevi olmak üzere toplam 9 işlev ve 18 alt işlev tespit etmiştir. Bu çalışmada ise talep etme kategorisinde söz/güvence verme ve teklif etme kodları; yönlendirme kategorisinde ise haklılığını ifade etme, hatırlatma, korkutma ve uyarma kodları olmak üzere toplam 2 kategori 6 kod, 36 dil yapısı/söz varlığı tespit edilmiştir. İkna etme işlevinde geçiş ve bağlantı ifadeleri olarak kullanılan dil yapısı/söz varlığının az sayıda olması geçiş ve bağlantı ifadelerinin bu işlev ile ilgisinin daha az olması ile açıklanabilir.

Sosyalleşme İşlevi

Altı temel işlevden sosyalleşme işlevi dikkat çekme, tebrik etme/kutlama, helalleşme, selam verme, hâlini hatrını sorma, tanışmadan duyulan memnuniyeti ifade etme vb. gibi işlevlerden oluşur (Çekici, 2021, s. 117). Bu işlevde Çekici (2021), Deniz ve Çekici (2023) 4 kategori ve 21 kod; Demir (2024) ise 4 kategori ve 16 kod; Deniz ve Çekici (2021) 7 işlev ve 12 alt işlev tespit etmiştir. Sosyalleşme işlevi içerisinde bulunan selamlaşma, tanışma, (iyi) dilekte bulunma/temenni etme, helalleşme, tebrik etme/kutlama, iyi dileklere ve tebriklere yanıt verme, vedalaşma işlevleri daha çok karşılıklı konuşma ve diyaloglara dayanmaktadır. Bu sebeple bu işleve ait geçiş ve bağlantı ifadeleri olarak kullanılan dil yapısı/söz varlığı tespit edilememiştir. Dolayısıyla geçiş ve bağlantı ifadelerinin sosyalleşme işlevinde kullanılmadığı söylenebilir.

İletişim Sorunlarını Önleme ve Telifi Etme/Onarma İşlevi

İletişim sorunlarını önleme ve telifi etme/onarma işlevi, iletişim kurarken anlaşmayı kolaylaştırmak, ortaya çıkan sorunları ve engelleri aşmak ve çözmek amacıyla gerçekleştirilen dil kullanımları olarak tanımlanmaktadır (Deniz ve Çekici, 2021). Bu işlev, dil aracılığıyla ortaya çıkan iletişim aksamalarını yine dil aracılığıyla önlemeye, önleyemediyse de en aza indirmeye çalışmaktadır (Deniz ve Çekici, 2019b).

Bu işleve ait kategoriler ve kategorilere ait dil yapısı/söz varlığı Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. İletişim Sorunlarını Önleme ve Telifi Etme/Onarma İşlevi

Kategori	Dil Yapısı/Söz Varlığı
Yeniden ifade etme	anlayacağın, başka bir deyimle, başka bir deyişle, başka bir ifadeyle, başka bir söyleyişle, bir anlamda, bir bakıma (ki), demem o ki, demek istiyorum ki, demek istediğim, diyeceğim o ki, tabiri caizse, (daha) Türkçesi, yani

Tablo 5 incelendiğinde iletişim sorunlarını önleme ve telifi etme/onarma işlevinde 1 kategoriye ait toplam 14 dil yapısı/söz varlığı olduğu görülmektedir. İletişim sorunlarını önleme ve telifi etme/onarma işlevine ait yeniden ifade etme kategorisinde “anlayacağın, başka bir deyimle, başka bir deyişle, başka bir ifadeyle, başka bir söyleyişle, bir anlamda, bir bakıma (ki), demem o ki, demek istiyorum ki, demek istediğim, diyeceğim o ki, tabiri caizse, (daha) Türkçesi, yani” olmak üzere 14 adet dil yapısı/söz varlığı tespit edilmiştir.

İletişim sorunlarını önleme ve telifi etme/onarma işlevinde Çekici (2021), Deniz ve Çekici (2023) 2 kategori ve 16 kod; Demir (2024) 2 kategori ve 16 kod; Deniz ve Çekici (2021) 2 işlev ve 14 alt işlev tespit etmiştir. Bu çalışmada ise yeniden ifade etme olmak üzere 1 kategori, 14 dil yapısı/söz varlığı tespit edilmiştir. Çekici (2021), Demir (2024), Deniz ve Çekici (2023) ve Deniz ve Çekici’nin (2021) çalışmalarında yer alan “farklı dil becerisini kullanarak yeniden ifade etme, beden dilini kullanarak yeniden ifade etme, görsel kullanarak yeniden ifade etme, heceleme, kodlama vb.” işlevlerde geçiş ve bağlantı ifadeleri bulunmaması sebebiyle bu işlevde yalnızca tek kategori belirlenmiştir.

Söylemi Yapılandırma İşlevi

Söylemi yapılandırma işlevi; insanın duygu, düşünce, istek vb. farklı amaçlarla (ikna etme, bilgilendirme gibi) aktarması sırasında akışı, düzeni ve geçişleri sağlayan dil kullanımlarını kapsamaktadır (Deniz ve Çekici, 2021). İnsanın söylemi yapılandırabilmesi gerekli bağlantı ve geçiş ifadelerini kullanarak sağlanmaktadır (Çekici, 2021).

Bu işleve ait kategori, kod ve dil yapısı/söz varlığı Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Söylemi Yapılandırma İşlevi

Kategori	Kod	Dil Yapısı/Söz Varlığı
	Ekleme	artı, ayrıca, ayrıyeten, beri yanda, bile, bir de, bir de şu var ki, bir de şu var tabii, bundan başka, bunlar yetmezmiş gibi, bunun dışında, bunun haricinde, bunun yanı sıra, bunun yanında, dA, dahası, daha da öte(si), daha iyisi, daha kötüsü, dahası (da) var, daha olmazsa, dahi, diğer tarafta(n), diğer yanda(n), ek olarak, hakeza, hatta, hatta ve hatta, hem, ilaveten, ile, işin iyisi, işin kötüsü, işin tuhafı, öte tarafta(n), öte yanda(n), şu kadarını söyleyeyim ki, şu var ki, şunu da söyleyeyim (ki), üstelik, üstüne üstlük, ve, ve dahi, yanı sıra, -ArAk, -Ip, -mA dışında, -mA haricinde, -mAktAn başka, -mAsIndAn başka, -mAnIn yanı sıra, -mAnIn yanında

İlişkilendirme	Zaman ifade etme/başlangıç	bu andan itibaren, oldum olası, -All, -All beri, -AllıdAn beri, -DIĞIndAn beri, -DI...-All, -IşIndAn beri, -IşIndAn itibaren, -IşIndAn bu yana, -mAsIndAn beri, -mAsIndAn bu yana, -mAsIndAn itibaren
	Zaman ifade etme/bitiş	ta ki, -AnA değin, -AnA dek, -AnA kadar, -AsIyA, -AsIyA değin, -AsIyA dek, -AsIyA kadar, -IşInA değin, -IşInA dek, -IşInA kadar, -IncAyA değin, -IncAyA dek, -IncAyA kadar
	Zaman ifade etme/paralellik	aynı anda, aynı esnada, aynı zamanda, bir tarafta(n)...bir tarafta(n), bir tarafta(n), bir tarafta(n)...diğer tarafta(n), bir yanda(n)...bir yanda(n), bir yanda(n)... diğer yanda(n), bir yanda(n)...öbür yanda(n), bir yanda(n)... öte yanda(n), bu arada, bu sırada, derken, giderayak, hem...hem, tam bu/o sırada, o vakit, o zaman, -A...-A..., -AcAĞI anda, -AcAĞI esnada, -AcAĞI sırada, -AcAĞI vakit, -AcAĞI zaman, -AcAğIndA, -ArAk, -ArAktAn, -DI...-mAdI, -DI mI, -DIĞIndA, -DIĞI anda, -DIĞI esnada, -DIĞI gibi, -DIĞI sırada, -DIĞI sürece, -DIĞI vakit, -DIĞI zaman, -DIĞI müddetçe, -DIkçA, -Ip, -IşIndA, -IşI sırasında, -ken, -mAsI esnasında, -mAsI sırasında
	Zaman ifade etme/öncelik	başta, dA, daha evvel, daha önce, evvel be evvel, evvel, evvela, evvelce, her şeyden evvel, her şeyden önce, ilk olarak, ilk önce, ilk/ilkin, önce, öncelikle, şimdi, şimdilik, -ArAk, -DIktAn sonra, -DI mI, -DIĞI zaman, -DIĞIndA, -IncA, -Ip, -r...-mAz, -IştAn sonra, -mAdAn, -mAsIylA, -mAsIylA beraber, -mAsIylA birlikte, -mAsIndAn sonra
	Zaman ifade etme/sonralık	ardından, arkasından, artık, bilahare, bir daha (da), bundan böyle, bundan sonra, daha sonra, (en) sonunda, gayrı, neden sonra, nihayetinde, sonra, son olarak, sonradan, -IşIndAn önce, -mAdAn evvel, -mAdAn, -mAdAn önce, -mAZdAn önce/evvel
Gerekçelendirme	Amaç ifade etme	bu amaçla, bu maksatla, diye, ki, -sIn diye, -mA/-mAk amacıyla, -mA/-mAk gayesiyle, -mAk için, -mA/-mAk kastıyla, -mA/-mAk maksadıyla, -mAk üzere, -mAsI için, -mAYa
	Sebep ifade etme	aynı sebeple/nedenle, bakar/bakıyor ki, baksana/baksanıza, baktım/bakmış (ki), bakmış ki olmuyor/olmayacak, binaenaleyh, bir nedeni/sebebi, bir nedeni...bir nedeni, bir sebebi...bir sebebi, bittabi, böyle olunca, böylece, böylelikle, bu durumda, bu/şu itibarla, bu açıdan, bu bakımdan, bu münasebetle, bu/o nedenle, bu sayede, bu/o sebeple, bu/şu sebeptendir ki, bu/o sebepten, bu suretle, bu/o yüzden, bu yüzden ki, buna bağlı olarak, buna göre, buna karşı/karşın, buna karşılık, bundan/şundan dolayı, bundan dolayıdır ki, bundan/ondan ötürü, bunun sonucu olarak, bunun sonucunda, bunun için, bunun içindir ki, bunun üzerine, bu vesileyle, çünkü, dA, değil mi (ki), diye, doğal olarak, dolayısıyla, gel gör ki, hazır, hâliyle, ki, madem/mademki, nasıl ki, nasıl olsa, nasılsa, neden dersin, niçin dersin, niye dersin, ne (de) olsa, ne kadar (da) olsa, nihayetinde, nitekim, o/şu hâlde, o vakit, o zaman, onun için, onun içindir ki, onun için değil midir ki, öylelikle, öyle ki, öyle ya, öyleyse, pekâlâ, sen misin bunu diyen, şöyle ki, şundan ki, tabiatıyla, ya, zira, -AcAĞI için, -AcAğInA, -AcAğInA göre, -AcAğIndAn, -AcAğIndAn dolayı, -AcAğIndAn ötürü, -A...-A, -ArAk, -DI diye, -DIğInA, -DIĞI için, -DIktan sonra, -DIğInA göre, -DIğIndAn, -DIğIndAn dolayı, -DIğIndAn ötürü, -DIr diye, -IncA, -Ip, -IşI için, -IşI dolayısıyla, -IşI karşısında, -IşIylA, -IşI üzerine, -IşI yüzünden, -mAKtAn, -mAktAn dolayı, -mAktAn ötürü, -mAsI dolayısıyla, -mAsI nedeniyle, -mAsI sebebiyle, -mAsIylA, -mAsIndAn, -mAsIndAn dolayı, -mAsIndAn ötürü, -mAkIa, -mAsInA, -mAsI için, -mAsI neticesi, -mAsI sonucunda, -mAsI üzerine, -mA/-mAk bakımından, -mAk yüzünden, -mAsI itibarıyla, -mAsI münasebetiyle, -mAsI yüzünden, -mIyor mI, -mIş/-yor diye, -mAz mI

	Şart ifade etme	aksi hâlde, aksi takdirde, ama, ancak, bu/o takdirde, dA, değilse, eğer...-sA, fakat, gerekirse, hele, icabında, icap ederse, ise/-sA, ki, lakin, mI, ne kadar...-sA o kadar, ne zaman ki, o vakit, o zaman, sonra, şayet...-sA, şu şartla ki, tek, yeter ki, yok eğer, yoksa, -AcAğI zaman, -DI mI, -DIğI takdirde, -DIğI vakit, -DIğI zaman, -DIğINdA, -DIkçA, -DIktAn sonra, -IncA, -ken, -mAdAn, -mA/-mAk şartıyla, -mA/-mAk koşuluyla, -mAk üzere, -mAsI durumunda, -mAsI hâlinde, -mAkSlzIn
Karşılaştırma	Benzerlik ifade etme	âdeta, aynen, aynı biçimde, aynı şekilde, dA, güya, keza, sanki, tıpkı, -cAsInA, -DIğI gibi, -mAsI gibi, -DIğI kadar, -mIş/-AcAk/-r/-yor gibi
	Farklılık/Zıtlık ifade etme	aksine, aksine olarak, aksi hâlde, aksi takdirde, Allah var, ama, ama...ama, amma, amma velakin, ancak, aslında, bakma/bakmayın, bazen...bazen, bazı...bazı, bilakis, bir bakarsın...bir bakarsın, bir...bir, biri...diğeri, biri...öbürü, biri...öteki, bir türlü, böyle olsa bile/böyle de olsa, buna karşı, buna karşın, buna karşılık, buna mukabil, buna rağmen, bununla beraber, bununla birlikte, dA, diğer tarafta(n), diğer yanda(n), diler...diler, esasen, esasında, fakat, gâh...gâh, gel gör ki, gelgelelim, gene, gerçi, gitti, hakikatte, hâlbuki, hâl böyleyken, hem...hem, her ne kadar (ki), her nedense, her şeye karşın, her şeye rağmen, hiç de, hoş, ise /-sA, ister...ister, kâh kâh, kaldı ki, lakin, kimi...kimi, kimi zaman...kimi zaman, maalesef, mamafih, meğer, meğerki, meğerse, meğersem, nasıl ki, neyse ki, ne...ne, ne çare ki, ne acı ki, ne fayda (ki), ne gelir elden (ki), ne gezer, ne yazık ki, yazık ki, ne var ki, ne yapalım, oysa, oysaki, öbür tarafta(n), öbür yanda(n), öyle olduğu hâlde, sen işe bak ki, şaka bir yana, şimdi (ise), tam aksine, tam aksine olarak, tam tersine, tersine, tutmuş/tuttu, vakıa, velakin, ya, veya, veyahut, ya...veya, ya...ya, ya...yahut, yalnız, ya da, yahut, yine de, zıddına, zorla değil ya, -AcAğInA, -AcAk yerde, -AnA kadar, -AsIya kadar, -DIğI hâlde, -DI...-mAsInA, -IncAyA kadar, -ken, -mAk şöyle dursun, -mAk yerine, -mAkIa beraber, -mAkIa birlikte, -mAktAnsA, -mAktAn ziyade, -mAsInA karşılık, -mAsInA karşı, -mAsInA mukabil, -mAsInA rağmen, -sA bile/dA
Düşünceyi Geliştirme	Ayrıntılandırma/Genişletme	açıkçası, aslında, aslını ararsan, aslına bakarsan, bildiğim kadarıyla, daha açık bir ifadeyle, doğrusu, doğrusunu istersen, doğrusunu söylemek gerekirse, esasen, esasında, esas itibarıyla, filhakika, gerçekte, gerçekten, haddizatında, hakikaten, hakikatte, işin açıkçası, öyle/şöyle ki, şu kadar ki, şurası bir gerçek ki, şurası muhakkak ki, nitekim, zaten, zati
	Başkasının sözünü aktarma	dediğine bakılırsa, duyduğuma göre, söylediklerine bakılırsa, diye, ne demişler, -mAsInA göre
	Çıkarım yapma	anladığım kadarıyla, anlaşılan, besbelli, belli ki, böyle olduğuna göre, bu demektir ki, bundan şu sonuç çıkar ki, demek (ki), demek oluyor ki, denebilir ki, desene, diyebilirim ki, görüldüğü kadarıyla, görülüyor ki, görünüşe bakılacak olursa, görünüşe göre, o/şu hâlde, öyle anlaşıyor ki, öyleyse, yani
	Genelleme	çoğu zaman, ekseri, ekseriya, ekseriyetle, genel olarak, genelde, genellikle, umumiyetle
	Örnek verme	mesela, misal, misal olarak, örnek verecek olursak, örnekleyecek olursak, örneğin, söz gelimi, söz gelişi, söz temsili
	Seçenek/Seçim ifade etme	ama...ama, belki...belki, bazen...bazen, bazı...bazı, bir...bir, birinin...birinin, biri...diğeri, biri...öbürü, biri...öteki, bir kısım...bir kısım, bir yanda(n)...bir yanda(n), bir yanda(n)...diğer yanda(n), dA...dA, dersin...dersin, diler...diler, gâh...gâh, gerek...gerek, ha...ha, hem...hem, ister...ister, kâh...kâh, kimi...kimi, mI...mI, ne...ne, olsun...olsun, veya, veyahut, ya...veya, ya, ya...yahut, ya...ya, ya da, yahut, yok...yok, yoksa, -AcAğI yerde, -AcAğInA, -mAktAnsA, -mAk yerine, -mAn gereken yerde, -mAk varken, -Ip
	Sınırlandırma	artık, ancak, bir, bir...bir, bir tek, bundan sonra, gayrı, sade, sadece, sırf, tek, yalnız, yalnızca, -AnA değin, -AnA dek, -AnA kadar, -AsIya,

		-AsIyA değin, -AsIyA dek, -AsIyA kadar, -IncAyA dek, -IncAya kadar, -IncAyA değin, -mAk üzere
	Varsayımda bulunma	atıyorum, diyelim (ki), düşünün bir kere, faraza, farz et (ki), olur ki, olur ya, ola ki, say ki, tut ki, tualım ki, tutun, varsayalım (ki), velev ki, -sA bile/dA
	Vurgulama/Önem ifade etme	amma, ancak, ancak ve ancak, anladık, asıl şimdi, aslında, aynen, aynı, bhusus, bari, bil ki, bile, bilen bilir ki, bilhassa, bilsen, bilmem (mi), bir defa, bir kere, bir, bir tek, bizzat, bu sefer, bu defa, bu kez, bunlar yetmezmiş gibi, dA, daha (da) ötesi, dahası, dahası (da) var, dahi, değil...bile, demek, dikkat ederseniz, en azından, görsen, hatta, hatta ve hatta, hazır, hele (ki), hem (de), hiç, hiç olmazsa, hoş, hususıyla, ille (de), illa/illaki, işte, ki, malum (ya), mI, ne olursa olsun, ne pahasına olursa olsun, nerede kaldı, o kadar ki, öncelikle, önemli olan, öyle/şöyle ki, öyle...ki, öylesine...ki, özellikle, sade, sadece, sade ve sadece, sahi, sırf, şahsen, tek, tekrar, tevekkeli, tevekkeli değil, üstelik, üstüne üstlük, varın/varsın, var ya, varsa yoksa, ve dahi, ya, yalnız, yalnızca, yeniden, yetmemiş, yine (de), zaten, zati
İletişimi Başlatma ve Sürdürme	Konuya giriş yapma	affedersiniz, af buyur, bak/bakın, bakalım/bakayım, biliyor musun, düşünebiliyor musun, düşünüyorum da, gelelim, görelim, hazır, hiç unutmam, kusura bakma, peki, şimdi, -A gelince
	Konuya devam etme	anlıyorsun ya, diyorum ya, konuya geri dönecek olursak, ne demiştik, ne diyordum
	Boşluk doldurma	işte, nasıl demeli (bakayım), nasıl desem, ne bileyim, ne diyeyim
Sonuçlandırma	Özetleme	bir/tek kelimeyle, hasılı, hasılıkelam, hülasa, kısaca, kısacası, özetle, özet olarak, özetle söylemek gerekirse, özetlemek gerekirse, sözün kısası, sözün özü, toparlarsak, uzun lafın kısası, uzun sözün kısası, velhasıl, velhasılıkelam, uzatmayalım
	Sonuca geldiğini ifade etme	böylece, böylelikle, nihayet, hasılı, hasılıkelam, hülasa, netice itibarıyla, neticede, nihayetinde, nitekim, öylelikle, son olarak, sonuçta, sonuç itibarıyla, sonuç olarak, (en) sonunda

Tablo 6 incelendiğinde söylemi yapılandırma işlevi “ilişkilendirme, gerekçelendirme, karşılaştırma, düşünceyi geliştirme, iletişimi başlatma ve sürdürme, sonuçlandırma” kategorilerinden oluşmaktadır. İlişkilendirme kategorisinde “ekleme, zaman ifade etme/başlangıç, zaman ifade etme/bitiş, zaman ifade etme/paralellik, zaman ifade etme/öncelik, zaman ifade etme/sonralık”; gerekçelendirme kategorisinde “amaç ifade etme, sebep ifade etme, şart ifade etme”; karşılaştırma kategorisinde “benzerlik ifade etme, farklılık/zıtlık ifade etme”; düşünceyi geliştirme kategorisinde “ayrıntılılandırma/genişletme, başkasının sözünü aktarma, çıkarım yapma, genelleme, örnek verme, seçenek/seçim ifade etme, sınırlandırma, varsayımda bulunma, vurgulama/önem ifade etme”; iletişimi başlatma ve sürdürme kategorisinde “konuya giriş yapma, konuya devam etme, boşluk doldurma”; sonuçlandırma kategorisinde ise “özetleme ve sonuca geldiğini ifade etme” kodları bulunmaktadır. Söylemi yapılandırma işlevi 6 kategori ve 25 koddan oluşmaktadır.

İlişkilendirme kategorisinde ekleme koduna ait “artı, ayrıca, ayrıyeten, beri yanda, bile, bir de, bir de şu var ki, bir de şu var tabii, bundan başka, bunlar yetmezmiş gibi, bunun dışında, bunun haricinde, bunun yanı sıra, bunun yanında, dA, dahası, daha da öte(si), daha iyisi, daha kötüsü, dahası da var, daha olmazsa, dahi, diğer tarafta(n), diğer yanda(n), öte tarafta(n), öte yanda(n), ek olarak, hakeza, hatta, hatta ve hatta, hem, ilaveten, ile, işin iyisi, işin kötüsü, işin tuhafı, şu kadarını söyleyeyim ki, şu var ki, şunu da söyleyeyim ki, üstelik, üstüne üstlük, ve, ve dahi, yanı sıra, -ArAk, -Ip, -mA dışında, -mA haricinde, -mAktAn başka, -mAsIndAn başka, -mAnIn yanı sıra, -mAnIn yanında” olmak üzere 52 adet dil yapısı/söz varlığı bulunmaktadır. Zaman

ifade etme/başlangıç koduna ait “bu andan itibaren, oldum olası, -AlI, -AlI beri, -AlIdAn beri, -DIğIndAn beri, -DI...-AlI, -IşIndAn beri, -IşIndAn itibaren, -IşIndAn bu yana, -mAsIndAn beri, -mAsIndAn bu yana, -mAsIndAn itibaren” olmak üzere 13, zaman ifade etme/bitiş koduna ait “ta ki, -AnA değin, -AnA dek, -AnA kadar, -AsIyA, -AsIyA değin, -AsIyA dek, -AsIyA kadar, -IşInA değin, -IşInA dek, -IşInA kadar, -IncAyA değin, -IncAyA dek, -IncAyA kadar” olmak üzere 14, zaman ifade etme/paralellik koduna ait “aynı anda, aynı esnada, aynı zamanda, bir tarafta(n)...bir tarafta(n), bir tarafta(n), bir tarafta(n)...diğer tarafta(n), bir yanda(n)...bir yanda(n), bir yanda(n)...diğer yanda(n), bir yanda(n)...öbür yanda(n), bir yanda(n)...öte yanda(n), bu arada, bu sırada, derken, giderayak, hem...hem, tam bu/o sırada, o vakit, o zaman, -A...-A, -AcAĞI anda, -AcAĞI esnada, -AcAĞI sırada, -AcAĞI vakit, -AcAĞI zaman, -AcAğIndA, -ArAk, -ArAktAn, -r...-mAz, -DI- mAdI, -DI mI, -DIğIndA, -DIğI anda, -DIğI esnada, -DIğI gibi, -DIğI sırada, -DIğI sürece, -DIğI vakit, -DIğI zaman, -DIğI müddetçe, -DIkçA, -Ip, -IşIndA, -IşI sırasında, -ken, -mAsI esnasında, -mAsI sırasında” olmak üzere 45, zaman ifade etme/öncelik koduna ait “başta, dA, daha evvel, daha önce, evvel be evvel, evvel, evvela, evvelce, her şeyden evvel, her şeyden önce, ilk olarak, ilk önce, ilk/ilkin, önce, öncelikle, şimdi, şimdilik, -ArAk, -DIktAn sonra, -DI mI, -DIğI zaman, -DIğIndA, -IncA, -Ip, -IştAn sonra, -mAdAn, -mAsIyLA, -mAsIyLA beraber, -mAsIyLA birlikte, -mAsIndAn sonra, -r...-mAz” olmak üzere 31, zaman ifade etme/sonralık koduna ait “ardından, arkasından, artık, bilahare, bir daha (da), bundan böyle, bundan sonra, daha sonra, gayrı, neden sonra, nihayetinde, son olarak, sonra, sonradan, (en) sonunda, -IşIndAn önce, -mAdAn, -mAdAn evvel, -mAdAn önce, -mAzdAn önce/evvel” olmak üzere 20, toplam 123 adet dil yapısı/söz varlığı belirlenmiştir. İlişkilendirme kategorisinde ekleme koduna ait 52, zaman ifade etme koduna ait 123 adet olmak üzere toplam 175 dil yapısı/söz varlığı tespit edilmiştir.

Gerekçelendirme kategorisinde amaç ifade etme koduna ait “bu amaçla, bu maksatla, diye, ki, -sIn diye, -mA/-mAk amacıyla, -mA/-mAk gayesiyle, -mAk için, -mA/-mAk kastıyla, -mA/-mAk maksadıyla, -mAk üzere, -mAsI için, -mAyA”, olmak üzere 13, sebep ifade etme koduna ait “aynı sebeple/nedenle, bakar/bakıyor ki, baksana/baksanıza, baktım/bakmış (ki), bakmış ki olmuyor/olmayacak, binaenaleyh, bir nedeni/sebebi, bir nedeni...bir nedeni, bir sebebi...bir sebebi, bittabi, böyle olunca, böylece, böylelikle, bu durumda, bu/şu itibarla, bu açıdan, bu bakımdan, bu münasebetle, bu/o nedenle, bu sayede, bu/o sebeple, bu/şu sebeptendir ki, bu/o sebepten, bu suretle, bu/o yüzden, bu yüzdendir ki, buna bağlı olarak, buna göre, buna karşı, buna karşın, buna karşılık, bundan/şundan dolayı, bundan dolayıdır ki, bundan/ondan ötürü, bunun sonucu olarak, bunun sonucunda, bunun için, bunun içindir ki, bunun üzerine, bu vesileyle, çünkü, dA, değil mi (ki), diye, doğal olarak, dolayısıyla, gel gör ki, hazır, hâliyle, ki, madem/mademki, nasıl ki, nasıl olsa, nasılsa, neden dersin, niçin dersin, niye dersin, ne (de) olsa, ne kadar (da) olsa, nihayetinde, nitekim, o/şu hâlde, o vakit, o zaman, onun için, onun içindir ki, onun için değil midir ki, öylelikle, öyle ki, öyle ya, öyleyse, pekâlâ, sen misin bunu diyen, şöyle ki, şundan ki, tabiatıyla, ya, zira, -AcAĞI için, -AcAğInA, -AcAğInA göre, -AcAğIndAn, -AcAğIndAn dolayı, -AcAğIndAn ötürü, -A...-A, -ArAk, DI diye, -DIğInA, -DIğI için, -DIktan sonra, -DIğInA göre, -DIğIndAn, -DIğIndAn dolayı, -DIğIndAn ötürü, -DIr diye, -IncA, -Ip, -IşI için, -IşI dolayısıyla, -IşI karşısında, -IşIyLA, -IşI üzerine, -IşI yüzünden, -mAKtAn, -mAktAn dolayı, -mAktAn ötürü, -mAsI dolayısıyla, -mAsI nedeniyle, -mAsI sebebiyle, -mAsIyLA, -mAsIndAn, -mAsIndAn dolayı, -mAsIndAn ötürü, -mAkLA, -mAsInA, -mAsI için, -mAsI neticesi, -mAsI sonucunda, -mAsI üzerine, -mA/-mAk bakımından, -mAsInA, -mAk yüzünden, -mAsI itibarıyla, -mAsI münasebetiyle, -mAsI yüzünden, -mIyor mI, -mIş/-yor diye, -mAz mI” olmak üzere 131, şart ifade etme koduna ait “aksi hâlde, aksi takdirde, ama, ancak, bu/o takdirde, dA, değilse, eğer...-sA, fakat, gerekirse, hele, icabında, icap ederse, ise/-sA, ki, lakin, mI, ne kadar...-sA o kadar, ne zaman ki, o vakit, o zaman, sonra,

şayet...-sA, şu şartla ki, tek, yeter ki, yok eğer, yoksa, -AcAğI zaman, -DI mI, -DIğI takdirde, -DIğI vakit, -DIğI zaman, -DIğINDa, -DIkçA, -DIktAn sonra, -IncA, -ken, -mAdAn, -mA/-mAk şartıyla, -mA/-mAk koşuluyla, -mAk üzere, -mAsI durumunda, -mAsI hâlinde, -mAkIsIzn olmak üzere 45, toplam 189 adet dil yapısı/söz varlığı tespit edilmiştir.

Karşılaştırma kategorisinde benzerlik koduna ait “âdeta, aynen, aynı biçimde, aynı şekilde, dA, güya, keza, sanki, tıpkı, -cAsInA, -DIğI gibi, -DIğI kadar, -mAsI gibi, -mIş/-AcAk/-r/-yor gibi” olmak üzere 14; farklılık/zıtlık ifade etme koduna ait “aksine, aksine olarak, aksi hâlde, aksi takdirde, Allah var, ama, ama...ama, amma, amma velakin, ancak, aslında, bakma/bakmayın, bazen...bazen, bazı...bazı, bilakis, bir bakarsın...bir bakarsın, bir...bir, biri...diğeri, biri...öbürü, biri...öteki, bir türlü, böyle olsa bile/böyle de olsa, buna karşı, buna karşın, buna karşılık, buna mukabil, buna rağmen, bununla beraber, bununla birlikte, dA, diğer tarafta(n), diğer yanda(n), diler...diler, esasen, esasında, fakat, gâh...gâh, gel gör ki, gelgelelim, gene, gerçi, gitti, hakikatte, hâlbuki, hâl böyleyken, hem...hem, her ne kadar (ki), her nedense, her şeye karşın, her şeye rağmen, hiç de, hoş, ise /-sa, ister...ister, kâh kâh, kaldı ki, lakin, kimi...kimi, kimi zaman...kimi zaman, maalesef, mamafih, meğer, meğerki, meğerse, meğersem, nasıl ki, neyse ki, ne...ne, ne çare ki, ne acı ki, ne fayda (ki), ne gelir elden (ki), ne gezer, ne yazık ki, yazık ki, ne var ki, ne yapalım, oysa, oysaki, öbür tarafta(n), öbür yanda(n), öyle olduğu hâlde, sen işe bak ki, şaka bir yana, şimdi (ise), tam aksine, tam aksine olarak, tam tersine, tersine, tutmuş/tuttu, vakıa, velakin, ya, veya, veyahut, ya...veya, ya...ya, ya...yahut, yalnız, ya da, yahut, yine de, zıddına, zorla değil ya, -AcAğInA, -AcAk yerde, -AnA kadar, -AsIya kadar, -DIğI hâlde, -DI -mAsInA, -IncAyA kadar, -ken, -mAk şöyle dursun, -mAk yerine, -mAklA beraber, -mAklA birlikte, -mAktAnsA, -mAktAn ziyade, -mAsInA karşılık, -mAsInA karşı, -mAsInA mukabil, -mAsInA rağmen, -sA bile/dA” olmak üzere 123 adet; toplam 137 adet dil yapısı/söz varlığı tespit edilmiştir.

Düşünceyi geliştirme kategorisinde “ayrıntılılandırma/genişletme, başkasının sözünü aktarma, çıkarım yapma, genelleme, örnek verme, seçenek/seçim ifade etme, sınırlandırma, varsayımda bulunma, vurgulama/önem ifade etme” olmak 9 kod bulunmaktadır.

Ayrıntılılandırma/genişletme koduna ait “açıkçası, aslında, aslını ararsan, aslına bakarsan, bildiğim kadarıyla, daha açık bir ifadeyle, doğrusu, doğrusunu istersen, doğrusunu söylemek gerekirse, esasen, esasında, esas itibarıyla, filhakika, gerçekte, gerçekten, haddizatında, hakikaten, hakikatte, işin açıkçası, öyle/şöyle ki, şu kadar ki, şurası bir gerçek ki, şurası muhakkak ki, nitekim, zaten, zati” olmak üzere 26, başkasının sözünü aktarma koduna ait “dediğine bakılırsa, duyduğuma göre, söylediklerine bakılırsa, diye, ne demişler, -mAsInA göre” olmak üzere 6, çıkarım yapma koduna ait “anladığım kadarıyla, anlaşılan, besbelli, belli ki, böyle olduğuna göre, bu demektir ki, bundan şu sonuç çıkar ki, demek (ki), demek oluyor ki, denebilir ki, desene, diyebilirim ki, görüldüğü kadarıyla, görülüyor ki, görünüşe bakılacak olursa, görünüşe göre, o/şu hâlde, öyle anlaşıyor ki, öyleyse, yani” olmak üzere 20, genelleme koduna ait “çoğu zaman, ekseri, ekseriya, ekseriyetle, genel olarak, genelde, genellikle, umumiyetle” olmak üzere 8, örnek verme koduna ait “mesela, misal, misal olarak, örnek verecek olursak, örneklendirecek olursak, örneğin, söz gelimi, söz gelişi, söz temsili” olmak üzere 9, seçenek/seçim ifade etme koduna ait “ama...ama, belki...belki, bazen...bazen, bazı...bazı, bir...bir, birinin...birinin, biri...diğeri, biri...öbürü, biri...öteki, bir kısım...bir kısım, bir yandan...bir yandan, bir yandan...diğer yandan, dA...dA, dersin...dersin, diler...diler, ha...ha, hem...hem, ister...ister, gâh...gâh, gerek...gerek, kâh...kâh, kimi...kimi, mI...mI, ne...ne, olsun...olsun, veya, veyahut, ya...veya, ya, ya...yahut, ya...ya, ya da, yahut, yok...yok, yoksa, -AcAğI yerde, -AcAğInA, -mAktAnsA, -mAk yerine, -mAn gereken yerde,

-mAk varken, -Ip” olmak üzere 42, sınırlandırma koduna ait “artık, ancak, bir, bir...bir, bir tek, bundan sonra, gayrı, sade, sadece, sırf, tek, yalnız, yalnızca, -AnA değin, -AnA dek, -AnA kadar, -AslyA, -AslyA değin, -AslyA dek, -AslyA kadar, -IncAyA dek, -IncAya kadar, -IncAyA değin, -mAk üzere” olmak üzere 24, varsayımda bulunma koduna ait “atıyorum, diyelim (ki), düşünün bir kere, faraza, farz et (ki), olur ki, olur ya, ola ki, say ki, tut ki, tutalım ki, tuttun, varsayalım (ki), velev ki, -sA bile/dA” 15, vurgulama/önem ifade etme koduna ait “amma, ancak, ancak ve ancak, anladık, asıl şimdi, aslında, aynen, aynı, bhusus, bari, bil ki, bile, bilen bilir ki, bilhassa, bilsen, bilmem (mi), bir defa, bir kere, bir, bir tek, bizzat, bu sefer, bu defa, bu kez, bunlar yetmezmiş gibi, dA, daha da ötesi, dahası, dahası (da) var, dahi, değil...bile, demek, dikkat ederseniz, en azından, görsen, hatta, hatta ve hatta, hazır, hele (ki), hem (de), hiç, hiç olmazsa, hoş, hususuyla, ille (de), illa/illaki, işte, ki, malum (ya), mİ, ne olursa olsun, ne pahasına olursa olsun, nerede kaldı, o kadar ki, öncelikle, önemli olan, öyle/şöyle ki, öyle...ki, öylesine...ki, özellikle, sade, sadece, sade ve sadece, sahi, sırf, şahsen, tek, tekrar, tevekkeli, tevekkeli değil, üstelik, üstüne üstlük, varın/varsın, var ya, varsa yoksa, ve dahi, ya, yalnız, yalnızca, yeniden, yetmemiş, yine (de), zaten, zati” 84 olmak üzere düşünceyi geliştirme kategorisinde toplam 234 adet dil yapısı/söz varlığı tespit edilmiştir.

İletişimi başlatma ve sürdürme kategorisinde “konuya giriş yapma, konuya devam etme, boşluk doldurma” olmak üzere 3 kod olduğu görülmektedir. Konuya giriş yapma koduna ait “affedersiniz, af buyur, bak/bakın, bakalım/bakayım, biliyor musun, düşünebiliyor musun, düşünüyorum da, gelelim, görelim, hazır, hiç unutmam, kusura bakma, peki, şimdi -A gelince” olmak üzere 15, konuya devam etme koduna ait “anlıyorsun ya, diyorum ya, konuya geri dönecek olursak, ne demiştik, ne diyordum” olmak üzere 5, boşluk doldurma koduna ait “işte, nasıl demeli (bakayım), nasıl desem, ne bileyim, ne diyeyim” 5 adet olmak üzere toplam 25 adet dil yapısı/söz varlığı tespit edilmiştir.

Sonuçlandırma kategorisinde özetleme ve sonuca geldiğini ifade etme olmak üzere 2 kod bulunmaktadır. Özetleme koduna ait “bir/tek kelimeyle, hasılı, hasılıkelam, hülasa, kısaca, kısacası, özetle, özet olarak, özetle söylemek gerekirse, özetlemek gerekirse, sözün kısası, sözün özü, toparlarsak, uzun lafın kısası, uzun sözün kısası, velhasıl, velhasılıkelam, uzatmayalım” olmak üzere 18; sonuca geldiğini ifade etme koduna ait “böylece, böylelikle, nihayet, hasılı, hasılıkelam, hülasa, netice itibarıyla, neticede, nihayetinde, nitekim, öylelikle, son olarak, sonuçta, sonuç itibarıyla, sonuç olarak, (en) sonunda” olmak üzere 16, toplam 34 adet dil yapısı/söz varlığı tespit edilmiştir.

Söylemi yapılandırma işlevinde Çekici (2021), Deniz ve Çekici (2023) 6 kategori 32 kod; Demir (2024) 9 kategori ve 39 kod; Deniz ve Çekici (2021) 8 işlev 29 alt işlev tespit etmiştir. Bu çalışmada ise 6 kategori ve 25 kod, 794 adet dil yapısı/söz varlığı tespit edilmiştir. Çekici (2021), Deniz ve Çekici’nin (2023) araştırmasındaki söylemi yapılandırma kategorileri bu çalışmadaki kategorilerle benzerlik göstermektedir. Türkçede yer alan geçiş ve bağlantı ifadeleri metnin akışı ve düzenini sağlamaktadır. Bu yüzden geçiş ve bağlantı ifadelerine ait en fazla dil yapısı/söz varlığının söylemi yapılandırma işlevinde tespit edildiği söylenebilir.

Çekici (2021), Deniz ve Çekici’ye (2023) ait listede 6 tema, 20 kategori, 180 kod; Demir’e (2024) ait listede 6 tema, 22 kategori ve 250 dil işlevi; Deniz ve Çekici’ye (2021) ait listede 6 temel dil işlevi, 46 işlev ve 142 alt işlev bulunmaktadır. Bu çalışma ise 5 tema, 15 kategori ve 46 koddan oluşmaktadır. Türkçe geçiş ve bağlantı ifadelerine ait dil işlevlerine ait listenin Çekici (2021), Demir (2024), Deniz ve Çekici (2023) ve Deniz ve Çekici’nin (2021) işlev listelerine göre daha az sayıda işlevden oluştuğu tespit edilmiştir. Bu durum geçiş ve bağlantı

ifadelerinin işlevlerine yönelik bu listenin yalnızca kelimeleri, kelime gruplarını, önermeleri, cümleleri, paragrafları bağlayan dil yapıları/söz varlığı ile sınırlı olması ile açıklanabilir.

Bu çalışmada oluşturulan liste 5 tema, 15 kategori, 46 kod ve 1050 dil yapısı/söz varlığından oluşmaktadır. Bir dil yapısı/söz varlığı bağlama bağlı olarak birden fazla işlevde yer alabilmektedir. Bilgiyi araştırma ve açıklama işlevinde 45, tutumları/duyguları araştırma ve açıklama işlevinde 161, ikna etme işlevinde 36, iletişim sorunlarını önleme ve telafi etme/onarma işlevinde 14, söylemi yapılandırma işlevinde ise 794 dil yapısı/söz varlığı tespit edilmiştir. Bu çalışmanın sonucuna göre geçiş ve bağlantı ifadelerinin en fazla söylemi yapılandırma işlevi ile ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç Deniz'in (2021) söylemi yapılandırma işlevinin, bağlantı ve geçiş ifadelerini kullanma ve tutarlı bir metin oluşturabilme becerilerini kapsadığını belirtmesiyle örtüşmektedir. Geçiş ve bağlantı ifadelerinin en fazla söylemi yapılandırma işlevinde dil yapısı/söz varlığına sahip olması, diğer işlevlerde tespit edilen dil yapısı/söz varlığının daha az sayıda olması geçiş ve bağlantı ifadelerinin metin oluşturma sürecinde söylemi yapılandıran ifadeler olması ile açıklanabilir. "Ekleme, zaman ifade etme, amaç ifade etme, sebep ifade etme, şart ifade etme, benzerlik ifade etme, farklılık/zıtlık ifade etme, ayrıntılandırma/genişletme, başkasının sözünü aktarma, çıkarım yapma, genelleme, örnek verme, seçenek/seçim ifade etme, sınırlandırma, varsayımda bulunma, vurgulama/önem ifade etme, konuya giriş yapma, konuya devam etme, boşluk doldurma, özetleme, sonuca geldiğini ifade etme" söylemi yapılandırma işlevindeki kategorilerdir. Bu işlevler metnin akışının ve düzeninin sağlanmasında ve metnin yapılandırılmasında görev almaktadır.

Bu çalışmanın sonucuna göre geçiş ve bağlantı ifadesi olarak en fazla kullanılan dil yapısı/söz varlığı sebep ifade etme (131 adet), farklılık/zıtlık ifade etme (123 adet), zaman ifade etme/başlangıç, bitiş, paralellik, öncelik, sonralık (123 adet), vurgulama/önem ifade etme (84 adet) işlevlerinde bulunmaktadır. Demir, Günaydın ve Deniz (2024) zarf-fiilleri/ulaçları dâhil etmeden bağlama ögelerini inceledikleri araştırmalarında en fazla bağlama ögesinin sonuç, pekiştirme, ekleme, olasılık, karşılaştırma, zıtlık, özetleme, üsteleme ve zaman-sıralama işlevlerinde olduğunu tespit etmişlerdir. Literatürde sonuç işlevinde yer alan dil yapısı/söz varlığı bu çalışmada birlikte kullanıldığı "sebep, amaç, şart" anlamlarıyla değerlendirilerek işlev listesine eklendiği için bu araştırma sonucunda ortaya çıkan listede sonuç işlevi daha az dil yapısı/söz varlığına sahip olmuştur. Ayrıca bu araştırmada abartma, üsteleme, pekiştirme, kuvvetlendirme işlevleri vurgulama/önem ifade etme işlevinde toplanmıştır. Bu yüzden vurgulama/önem ifade etme işlevi; sebep ifade etme, farklılık/zıtlık ifade etme, zaman ifade etme işlevlerinden sonra en fazla dil yapısı/söz varlığına sahip işlev olmuştur. Demir, Günaydın ve Deniz'in (2024) çalışmasında bağlama ögelerinin pekiştirme, zıtlık, üsteleme, zaman-sıralama işlevlerinde diğer işlevlere göre daha fazla sayıya sahip olması ile bu araştırmanın sonuçları benzerlik göstermektedir. Bu çalışmada bazı geçiş ve bağlantı ifadelerinin birden fazla işlevde kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmada birden fazla işlevde kullanılabilen dil yapıları/söz varlığı olarak tespit edilen "ama, böylece, ve, dA, şimdi, yani" bağlaçlarının Gündüğü'nun (2023) çalışmasında da çok işlevli görünümüleri olan bağlaçlar arasında yer alması bu araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Söylemi yapılandırma işlevi öğrencilerin bağlantı ve geçiş ifadelerini kullanmaları ve tutarlı bir metin oluşturabilme becerilerini kapsamaktadır (Deniz ve Çekici, 2023). Dolayısıyla metnin tutarlılığında önemli bir yeri olan geçiş ve bağlantı ifadelerinin öğrencilerin yazılı ve sözlü anlatım becerilerinin istenen düzeyde olmasına katkı sağladığı söylenebilir. 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda okuma, konuşma ve yazma becerilerinde yer verilen bu kazanıma ait

açıklamada örnek ifadeler olarak 5. sınıfta “ama, fakat, ancak, lakin”; 6. sınıfta “ama, fakat, ancak, lakin, bununla birlikte, buna rağmen”; 7. sınıfta “oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak, son olarak”; 8. sınıfta “oysaki, başka bir deyişle, özellikle, kısaca, böylece, ilk olarak, son olarak” ifadeleri yer almaktadır (MEB, 2019). Bu Program’da geçiş ve bağlantı ifadelerine yer verilmesine rağmen bu ifadelerin sayılarının sınırlı olduğu görülmektedir. Ayrıca örnek geçiş ve bağlantı ifadelerinin hangi işlevlerinin öğretileceğine yönelik bir bilgiye de rastlanmamaktadır. Ortaokul 2024 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda ise geçiş ve bağlantı ifadelerine konuşma ve yazma becerileri öğrenme çıktısında yer verilmesine rağmen bu ifadelerin işlevlerine yönelik açıklama ve örneklerle öğrenme çıktılarında yer verilmemiştir (MEB, 2024). Program’daki işlev temelli dil yapıları/söz varlıkları incelendiğinde anlama ve anlatma becerilerinde 5. sınıfta karşılaştırma, benzerlik, özetleme, 6. sınıfta sebep, amaç, şart, zıtlık, karşılaştırma, olumsuzluk, benzerlik; 7. sınıfta zıtlık, sınırlama, istek, olumsuzluk, 8. sınıfta ise tahminde bulunma işlevli ifadelerin yer aldığı görülmektedir (MEB, 2024). Bu çalışmanın sonucuna göre 2024 TDÖP’de 5. sınıfta yer alan “karşılaştırma, benzerlik ve özetleme” söylemi yapılandırma; 6. sınıfta yer alan “sebep, amaç, şart, zıtlık, karşılaştırma, benzerlik” söylemi yapılandırma; 7. sınıfta yer alan “zıtlık, sınırlama” söylemi yapılandırma; “istek” tutumları/duyguları araştırma ve açıklama; 8. sınıfta yer alan “tahminde bulunma” tutumları/duyguları araştırma ve açıklama işleviyle ilgilidir. Program’da işlev temelli dil yapıları/söz varlığının söylemi yapılandırma işlevindeki kategorilerdeki dil yapıları/söz varlığı ile uyumlu olduğu ve ağırlıklı olarak söylemi yapılandırma işlevinden seçilmiş olduğu görülmektedir. Ancak Program’da işlev temelli dil yapıları/söz varlığının geçiş ve bağlantı ifadeleri ile ilişkisinin kurulmamış olması Program’ın bir eksiği olarak söylenebilir.

Program’da bir işlev olarak belirtilen olumsuzluk bu çalışmada bir işlev olarak ele alınmamıştır. Program’da yer alan “güya, ne fayda, ne fayda ki, ne acı ki, ne gelir elden ki, ne mümkün, ne...ne, -mAdAn” olumsuzluk işlevli dil yapıları/söz varlığı bu çalışmada geçiş ve bağlantı ifadeleri olarak farklı işlevler altında toplanmıştır. Bu çalışmada “güya” küçümseme ve benzerlik; “ne fayda, ne fayda ki, ne acı ki, ne gelir elden ki” çaresizlik, üzüntü, karşılaştırma/zıtlık; “ne...ne” sitem etme; “-mAdAn” tarz ifade etme, zaman ifade etme/öncelik, zaman ifade etme/sonralık, şart ifade etme işlevlerinde yer almaktadır. Deniz ve Demir (2019) 2019 TDÖP’de yer alan geçiş ve bağlantı ifadelerine ilişkin kazanımların hangi dil işlevlerine karşılık geldiğini incelediği çalışmasında okuma kazanımlarını “sıralama, örnek verme, konuyu değiştirme, bir görüş ifade etme”; yazma kazanımlarını “sıralama, örnek verme, konuyu değiştirme”; konuşma kazanımlarını ise “sıralama, örnek verme, konuyu değiştirme” işlevleri ile ilişkili bulmuştur. Program, bu çalışmanın sonucuna göre tespit edilen işlevlerden yalnızca 4 işleve yer vermektedir. TDÖP 2024’te ise anlama ve anlatma becerisinde “karşılaştırma, benzerlik, özetleme, sebep, amaç, şart, zıtlık, olumsuzluk, sınırlama, istek, tahminde bulunma” olmak üzere 11 işleve yer verilmektedir. Bu sonuç Program’ın geçiş ve bağlantı ifadeleri ile ilgili kazanımlarının/öğrenme çıktılarının sınırlı olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin metinlerini yapılandırabilmeleri için daha fazla işlevin Program’da yer almasının gerekli olduğu söylenebilir.

Türkçe 5. sınıf ders kitabındaki metinlerdeki bağlaçları anlamsal ve kullanımsal açıdan inceleyen Gündüğü (2023, s. 164) metinlerin bağlaçlar açısından çeşitlilik sunduğunu ancak hazırlanan etkinliklerin bağlaçların anlamsal ve kullanımsal özelliklerinden yararlanma açısından yetersiz olduklarını; etkinliklerde en fazla karşıtsallık ilişkisi veren bağlaçlara (ama, fakat) yer verildiğini tespit etmiştir. Kaya ve Kahtalı (2021) 8. sınıf öğrencilerinin yazılarında karşılaşılan dört ana sorundan birinin geçiş ve bağlantı öğelerinin yanlış kullanılması olduğunu, Akbaba ve Yalçın (2016) araştırmalarında metin düzeyinde en fazla yapılan hatanın

öğrencilerin paragraflar arasında anlamlı bir geçiş sağlayamamaları olduğunu belirtmiştir. Geçiş ve bağlantı ifadelerinin farklı işlevlerine Program'da yeterince yer verilmemesi ders kitaplarındaki etkinliklerin sınırlı örneklerle oluşturulmasına neden olmaktadır. Tarakçı, Yıldırım ve Karagöl (2021) çalışmalarında Türkçe ders kitabı yazarlarının “geçiş ve bağlantı ifadeleri” ile ilgili kazanımı gereksiz gördükleri sonucuna ulaşmışlardır. Geçiş ve bağlantı ifadelerinin metnin bütünlüğünü ve tutarlılığını sağlamada önemli bir rol oynamasına rağmen ders kitabı yazarlarının bu kazanıma ders kitabında yeterince yer vermemesi ve öğrenci ürünlerinin geçiş ve bağlantı ifadeleri açısından zayıf olması geçiş ve bağlantı ifadelerinin işlevlerine göre eğitiminin yapılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu çalışma sonucunda geçiş ve bağlantı ifadelerinin işlevlerinin uluslararası literatür tarafından kabul edilen altı temel işlevden beş temel işlev ile ilgili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu işlevlerden sosyalleşme işlevi daha çok karşılıklı konuşma ve diyaloglara dayanan bir dil işlevi olması dolayısıyla bu işlevde geçiş ve bağlantı ifadesi tespit edilememiştir. “Türkçe geçiş ve bağlantı ifadelerine ait dil işlevleri” bilgiyi araştırma ve açıklama işlevi, tutumları/duyguları araştırma ve açıklama işlevi, ikna etme işlevi, iletişim sorunlarını önleme ve telafi etme/onarma işlevi ve söylemi yapılandırma işlevi olmak üzere 5 temadan oluşmaktadır. Ayrıca “Türkçe geçiş ve bağlantı ifadelerine ait dil işlevleri” 5 temaya bağlı 15 kategori ve 46 kod ve 1050 dil yapısı/söz varlığından oluşmaktadır.

Bilgiyi araştırma ve açıklama işlevinde “ilgili olma, miktar/ölçü/derece ifade etme, tarz ifade etme, onaylayıp onaylamadığını ifade etme” olmak üzere 4 kategori tespit edilmiştir. Tutumları/Duyguları araştırma ve açıklama işlevinde 2 kategori; bunlardan görüşü/düşünceyi ifade etme kategorisinde “tahmin etme, kesinlik ifade etme, ihtimal/olasılık ifade etme” olmak üzere 3, duyguyu/durumu ifade etme kategorisinde “istek ifade etme, çaresizlik ifade etme, direnme/inat etme, küçümseme, memnuniyet ifade etme, pişmanlık ifade etme, razı olma/yetinme, sitem etme, şaşırma, şüphe/merak etme, umursayıp umursamadığını ifade etme, üzüntü ifade etme” olmak üzere 12 kod bulunmaktadır. İkna etme işlevinde talep etme kategorisinde “söz/güvence verme, teklif etme” olmak üzere 2, yönlendirme kategorisinde “haklılığını ifade etme, hatırlatma, korkutma, uyarma” olmak üzere 4 kod bulunmaktadır. İletişim sorunlarını önleme ve telafi etme/onarma işlevinde “yeniden ifade etme” olmak üzere 1 kategori bulunmaktadır. Söylemi yapılandırma işlevi “ilişkilendirme, gerekçelendirme, karşılaştırma, düşünceyi geliştirme, iletişimi başlatma ve sürdürme, sonuçlandırma” olmak üzere 6 kategori ve 25 koddan oluşmaktadır. İlişkilendirme kategorisi “ekleme, zaman ifade etme/başlangıç, zaman ifade etme/bitiş, zaman ifade etme/paralellik, zaman ifade etme/öncelik, zaman ifade etme/sonralık” olmak üzere 6; gerekçelendirme kategorisi “amaç ifade etme, sebep ifade etme, şart ifade etme” olmak üzere 3; karşılaştırma kategorisi “benzerlik ifade etme, farklılık/zıtlık ifade etme” olmak üzere 2; düşünceyi geliştirme kategorisi “ayrıntılılandırma/genişletme, başkasının sözünü aktarma, çıkarım yapma, genelleme, örnek verme, seçenek/seçim ifade etme, sınırlandırma, varsayımda bulunma, vurgulama/önem ifade etme” olmak üzere 9; iletişimi başlatma ve sürdürme kategorisi “konuya giriş yapma, konuya devam etme, boşluk doldurma” olmak üzere 3; sonuçlandırma kategorisi “özetleme, sonuca geldiğini ifade etme” olmak üzere 2 koddan oluşmaktadır.

Bu çalışmanın sonucunda Türkçe geçiş ve bağlantı ifadeleri olarak kullanılan bazı dil yapısı/söz varlığının birden fazla işlevde kullanılabildiği sonucuna ulaşılmıştır. “Ama, ancak, artık, böylece, böylelikle, dA, demek (ki), yalnız, yani, -AnA/-AsIyA/-IncAyA dek,

-AnA/-AsIyA/-IncAyA değin, -AnA/-AsIyA/-IncAyA kadar” birden fazla işlevde kullanılan dil yapısı/söz varlığına örnek verilebilir. Bu ifadelerden “dA” ifadesinin istek ifade etme, direnme/inat etme, küçümseme, sitem etme, korkutma, ekleme, zaman ifade etme/öncelik, sebep ifade etme, şart ifade etme, benzerlik ifade etme, farklılık/zıtlık ifade etme, vurgulama/önem ifade etme işlevi olmak üzere 12 farklı işlevde kullanıldığı tespit edilmiştir.

Bu çalışmanın sonucuna göre söylemi yapılandırma işlevinde 794, tutumları/duyguları araştırma ve açıklama işlevinde 161, bilgiyi araştırma ve açıklama işlevinde 45, ikna etme işlevinde 36 ve iletişim sorunlarını önleme ve telafi etme/onarma işlevinde 14 olmak üzere toplam 1050 dil yapısı/söz varlığı tespit edilmiştir. Geçiş ve bağlantı ifadelerine ait en fazla dil yapısı/söz varlığının söylemi yapılandırma, en az ise iletişim sorunlarını önleme ve telafi etme/onarma işlevinde bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Söylemi yapılandırma işlevinde fazla sayıda dil işlevi ve dil yapıları/söz varlığının olması öğrencilerin yazılı ve sözlü anlatım becerilerinin istenen düzeyde olabilmesi için geçiş ve bağlantı ifadeleri eğitiminin önemini ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın sonuçlarından yola çıkarak şu önerilerde bulunulabilir:

- Türkçe dersi için hazırlanan öğretim programlarında geçiş ve bağlantı ifadelerinin farklı işlevlerine yönelik tanımlayıcı, açıklayıcı, örneklendirici öğrenme çıktıları yer almalıdır.
- Bir beceri dersi olan Türkçe dersinde yazma ve konuşma becerilerinin geliştirilebilmesi için geçiş ve bağlantı ifadelerini sınıflara ve becerilere göre seviyelendirme çalışmaları yapılabilir. Bu çalışmalar Türkçe dersi program hazırlayıcılarına, ders kitabı yazarlarına ve öğretmenlere bir kaynak oluşturulabilir.
- Öğretmenlerin geçiş ve bağlantı ifadesi olarak kullanılan dil yapıları/söz varlığının seviyelerinin belirlenmesinde görüşlerinin alınacağı çalışmalar yapılabilir.
- Öğrencilerin yazılı ve sözlü anlatımlarında geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanma durumlarını ortaya koyacak çalışmalar yapılabilir.
- Geçiş ve bağlantı ifadelerinin metin türlerine göre görünümelerini ortaya koyacak çalışmalar yapılabilir.
- Dil değişen, gelişen, esnek bir yapıdadır. Bu yüzden Türkçe geçiş ve bağlantı ifadelerine ait dil işlevleri de sürekli gözden geçirilmeli ve güncellenmelidir.

KAYNAKÇA

- Akbaba, S. R., & Yalçın, K. S. (2016). 6. sınıf öğrencilerinin yazma becerilerinde görülen hataların sınıflandırılması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(3), 1320-1338.
- Akın, L. (2004). *Türkiye Türkçesinde bağlaçlar*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Atabay, N., Kutluk, İ., & Özel, S. (1976). *Sözcük türleri I (ad, sıfat, ilgeç, adıl, belirteç)*. Doğan Aksan (Ed.). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Atabey, İ. (2007). Cümle bağlayıcıları ve Türkiye Türkçesindeki kullanımı. *Studia Uralo-Altaica*, 47, 39-54.
- Banguoğlu, T. (2015). *Türkçenin grameri*. (10. Baskı). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Bilgegil, M. K. (2014). *Türkçe dilbilgisi*. (2. Baskı). Salkımsöğüt Yayınları.
- Blundell, J., Higgins, J., & Middlemiss, N. (1982). *Function in English*. Oxford University.
- Boz, E. (2005). Bir birleşik zarf-fiil yapısı üzerine. *İlmî Araştırmalar*, 19, 43-48.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. A., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (2. Baskı). Pegem.
- Ceylan, N. (2005). *Haldun Taner'in öykülerinde cümle bağlayan bağlaçlar*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Coşkun, E. (2005). *İlköğretim öğrencilerinin öyküleyici anlatımlarında bağdaşıklık, tutarlılık ve metin elementleri*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Çekici, Y. E. (2021). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi açısından dil işlevleri listesi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.

- Çelik, M. (1999). dA'nın işlevleri. *Dilbilim Araştırmaları*, 10, 25-32.
- Çetinkaya, G., Ülper, H., & Bayat, N. (2016). Bağlayıcı kullanımına ilişkin yanlışların çözümü. *Journal of Theoretical Educational Science*, 9(2), 200-213.
- Çetintaş-Yıldırım, F. (2010). *Türkçede belirteç tümcecikleri: sözbilimsel yapı çözümlemesi çerçevesinde bir sınıflandırma önerisi*. [Yayınlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Demir, E., & Deniz, K. (2021). Türkçe dersi öğretim programı kazanımlarında dil işlevleri. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 23-46.
- Demir, E. (2024). *Türkçe eğitiminde anlatma becerilerine yönelik dil işlevleri*. [Yayınlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Demir, E., & Deniz, K. (2024). Ana dili eğitiminde karşılıklı konuşma becerisine yönelik dil işlevleriyle ilgili öğretmen görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 12(2), 317-338. <https://doi.org/10.16916/aded.1396907>
- Demir, E., Günaydın, Y., & Deniz, K. (2024). Bağlama öğelerinin işlevleri. *International Journal of Language Academy*, 12(1), 172-195. <http://dx.doi.org/10.29228/ijla.74894>
- Deniz, K., & Çekici, Y. E. (2023). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi kapsamında ihtiyaç analizine dayalı güncel dil işlevleri listesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 374-401. <https://doi.org/10.38151/akef.2023.60>
- Deniz, K., & Çekici, Y. E. (2021). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik dil işlevleri. *Journal of World of Turks/Zeitschrift für die Welt der Türken*, 13(1), 01-26. <http://dx.doi.org/10.46291/ZfWT/130101>
- Deniz, K., & Demir, E. (2019). İşlevlerine göre bağlaçları konu edinen araştırmalar. *Millî Eğitim Dergisi*, 48(1), 903-915.
- Deniz, K., & Çekici, Y. E. (2019a). *Dil işlevleri açısından çocuklar için Türkçe (ÇİT) ders kitabı* [Bildiri sunumu]. Uluslararası Diller Kongresi, Adana.
- Deniz, K., & Çekici, Y. E. (2019b). Dil işlevleri açısından Türkçe öğreniyorum ders kitabı. *Turkish Studies*, 14(6), 3043-3062. <http://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.39410>
- Deniz, K., & Çekici, Y. E. (2019c). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi açısından toplu taşıma araçlarında dil işlevleri. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 7(4), 24-36. <https://doi.org/10.29228/ijlet.39459>
- Deniz, K., & Çekici, Y. E. (2021). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik dil işlevleri. *Journal of World of Turks/Zeitschrift für die Welt der Türken*, 13(1), 1-26. <http://dx.doi.org/10.46291/ZfWT/130101>
- Dilidüzgün, Ş. (2008). *Türkçe öğretiminde metindilbilimsel bağlamda uygulamalı bir yaklaşım*. [Yayınlanmamış doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Dohrman, S. D. (2017). *The effect of transition word and pre-speaking activities on text type: Moving from Intermediate to Advanced Speech*. [Master dissertations]. Brigham Young University.
- Durmuş, A. O. (2022). Türkçede bağlantı ögesi olarak ulaçlar. *International Journal of Language Academy*, 10(3), 161-179. <http://dx.doi.org/10.29228/ijla.63971>
- Dursunoğlu, H. (2015). Türkiye Türkçesinde "ne... ne" bağlama edatının (bağlacının) işlevleri ve anlama katkısı. *Ekev Akademi Dergisi*, 19(64), 91-99.
- Ediskun, H. (2004). *Türk dilbilgisi (9. baskı)*. Remzi Kitabevi.
- Efendioğlu, S. (2006). Cümle menşeli edatlar. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 12(31), 193-207.
- Eminoğlu, E. (2017). Türkiye Türkçesinde {+ casına} biçim biriminin işleniş ve yapısı üzerine. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 41(2), 21-32.
- Ergin, M. (2009). *Türk dil bilgisi*. Bayrak Basım Yayınları.
- Gencan, T. N. (1992). *Dilbilgisi*. Ayraç Yayınevi.
- Green, A. (2012). *Language functions revisited theoretical and empirical bases for language construct definition across the ability range*. Cambridge University Press.
- Gülensoy, T. (2015). *Türkçe el kitabı*. (7. Baskı). Akçağ Yayınları.
- Gülsevin, S. (2020). Zarf-fiil eklerinin cümle sıralama işlevi ve bunun söz dizimindeki yeri üzerine. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 69(Haziran), 135-146. <http://dx.doi.org/10.32925/tday.2020.41>
- Gündüğü, G. (2023). *5. sınıf Türkçe ders kitabında bağlaçların anlamsal görünüşleri ve metinsel işlevleri*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Güneş, S. (1997). *Türk dili bilgisi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlük Matbaası.

- Gürkan, D. Ö. (2016). *Türkçede belirteç işlevli bağımlı cümleler*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Güven, E. (2019). *Türkçenin belirteç tümceciklerinin yabancı dil olarak öğretimi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Hacıeminoğlu, N. (2015). *Türk dilinde edatlar: En eski Türkçe metinlerden zamanımıza kadar –yazı dilinde-*. (1. Baskı). Bilge Kültür Sanat.
- Halliday, M. A. K., & Hasan, R. (1976). *Cohesion in English*. Longman Group UK Limited.
- Huber, E. (2008). *Dilbilime giriş*. Multilingual.
- İşsever, S. (1995). *Türkçe metinlerdeki bağlantı öğelerinin metinbilim ve kullanımbilim açısından işlevleri*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Karaağaç, G. (2017). *Türkçenin söz dizimi*. (6. Baskı). Kesit Yayınları.
- Karaoğlu, S. (2021). -(y) AsIyA} zarf-fiil ekinin işlevleri üzerine. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 24, 498-530. <http://dx.doi.org/10.29000/rumelide.997531>.
- Karaşın, H. (2008). Bağlaç görevinde kullanılan ya'nın anlamsal işlevleri. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(14), 215-227.
- Kaya, R. Ç., & Kahtalı, B. D. (2021). Sekizinci sınıf öğrencilerinin cümle düzeyinde yaşadıkları yazma becerisi sorunları. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 1218-1246. <http://dx.doi.org/10.29299/kefad.885918>
- Kaynak, O. (1969). Türkçede bağlaçlar. *Türk Dili Dergisi*, 19(209), 697-705.
- Kılıç, V. (2002). *Dilin işlevleri ve iletişim*. Papatya Yayıncılık.
- Kıvrıkcık, Ş. Y. (2004). *Türkçedeki bazı bileşik yapıların (isim-fiil, sıfat-fiil, zarf-fiil) yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Kurt, P. (2006). *Zarf-fiillerin anlam farklılıklarının kavratılması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Kocaman, A. (1983). Dilin temel işlevleri. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 378, 342-247.
- Korkmaz, Z. (2017). *Türkiye Türkçesi grameri şekil bilgisi*. (5. Baskı). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kurtul, K. (2011). *Türkçe ve İngilizcedeki bağlaçların yazılı metinlerde kullanımı*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Marcella, A. D. (2023). Students' difficulties in writing linking word. *Teaching English and Language Learning English Journal*, 3(1), 45-51. <https://doi.org/10.36085/telle.v3i1.5573>
- Merriam, S. B. (2023). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev. S. Turan). Atlas Akademik Basım Yayın, No: 349.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2019). *Türkçe dersi öğretim programı: İlkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2024). *Ortaokul Türkçe dersi öğretim programı (5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Oshima, A., & Hogue, A. (2007). *Introduction to academic writing*. Pearson/Longman.
- Öner, M. (2018). Türkçede eş sesli son çekim edatı bile ve kuvvetlendirme edatı bile. *Dil Araştırmaları*, 12(23), 7-21.
- Özel, S., & Atabay, N. (1976). *Sözcük türleri II (bağlaç, ünlem, eylem)*. Doğan Aksan (Ed.) Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özezen, M. Y. (2013). Türkiye Türkçesinde pekiştirme işlevli ki. *Electronic Turkish Studies*. 8(9), 367-373.
- Pul, M. (2002). *Türkiye Türkçesinde edat*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Rajagukguk, R. (2023). Student's difficulties in using transition signals in writing descriptive paragraph of the second year students of smp gajah mada medan. *JETAL: Journal of English Teaching and Applied Linguistic*, 5(1), 1-7.
- Sugita, Y. (2012). Enhancing students' fluency in writing: Learning to use transition words. *Open Journal of Modern Linguistics*, 2(01), 18.
- Tarakçı, R., Yıldırım, D., & Karagöl, E. (2021). Ortaokul Türkçe ders kitabı yazarlarının Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki anlatma becerisi kazanımlarına yönelik görüşleri. *Uluslararası Türkçe Öğretimi Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 148-170. <http://dx.doi.org/10.47834/utoad.20>
- Taşçı, Y. (2003) *Anadolu ağzlarında zarf-fiil ekleri*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Türk Dil Kurumu (2023). *Güncel Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tiken, K. (1999). Türkiye Türkçesinde basit ve birleşik zarf-fiillerin ifade ve işlevleri. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 47(1999), 279-364.
- Toker, M., & Uygun, M. (2016). Kemal Tahir'in Devlet Ana romanından hareketle göre edatının söz dizimindeki kullanılışı ve anlam özellikleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 36, 110-118.

- Toklu, O. (2003). *Dilbilime giriş*. Akçağ Yayınları.
- Tuncer, H. (1996). *Türk dilinde zarf-fiiller*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Trakya Üniversitesi.
- Uzun, L. S. (1995). Türkçede bazı metindilbilimsel görünümmler üzerine. *IV. Dilbilim Sempozyumu Bildirileri*, 17-18 Mayıs 1990, 71-80.
- Üstünoğlu, K. (2006). Ama'nın işlevleri. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(10), 79-92.
- Van Maanen, J. (1979). Reclaiming qualitative methods for organizational research: A preface. *Administrative Science Quarterly*, 24(4), 520-526.
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. Multilingual.
- Yavuz, S. (2010). *Türkiye Türkçesi ağızlarında bağlaçlar*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.

EXTENDED ABSTRACT

Language Functions for Turkish Transition and Linking Words Introduction

Language is a means of communication that enables individuals to communicate. The most basic function of language is to provide communication. The purposeful use of language is related to the functional use of language. Transition and linking words included in reading, speaking, writing in the 2019 Turkish Course Curriculum; and in writing and speaking skills in the 2024 Turkish Course Curriculum are expressed as “transition words” and “linking words” in English. This research aims to reveal the language structure/vocabulary used as transition and linking words in Turkish and their functions. For this purpose, the following questions are sought in the research.

1. What is the language structure/vocabulary and functions used as transition and linking words in Turkish in the function of researching and explaining information?
2. What is the language structure/vocabulary and functions used as transition and linking words in Turkish in the function of researching and explaining attitudes/feelings?
3. What is the language structure/vocabulary and functions used as transition and linking words in Turkish in the function of persuasion?
4. What is the language structure/vocabulary and functions used as transition and linking words in Turkish in the function of socialization?
5. What is the language structure/vocabulary and functions used as transition and linking words in Turkish in the function of preventing and compensating for communication problems?
6. What is the language structure/vocabulary and functions used as transition and linking words in Turkish in the function of structuring discourse?

In this study of transition and linking words, the document review method was used. After the literature review, expert opinions were consulted, and in line with the opinions received from the experts, a list of language functions belonging to Turkish transition and linking words was created. This list consists of 61 functions in total, 5 main functions, 15 categories and 46 codes under the titles of “function of searching and explaining information, function of searching and explaining attitudes/feelings, function of persuasion, function of preventing and compensating/repairing communication problems, function of structuring discourse”. The content analysis method was used in this study. 45 language structures/vocabularies were identified in the function of researching and explaining information, 161 in the function of researching and explaining attitudes/feelings, 36 in the function of persuasion, 14 in the function of preventing and compensating/repairing communication problems, and 794 in the function of structuring discourse. It was revealed that transition and linking words were mostly related to the function of structuring the discourse in terms of ensuring the flow, transition, and order in the text. As a result of this study, the language structure/vocabulary used most as transition and linking words is in the functions of expressing reason (131), expressing difference/contrast (123), expressing time (123), and expressing emphasis/importance (84).

Demir, Günaydın and Deniz (2024) examined the conjunction elements without including adverbial verbs/gerunds and found that the most conjunction elements were in the functions of conclusion, reinforcement, addition, probability, comparison, contrast, summarization, emphasis, and time-ordering. Since the language structure/vocabulary expressed as a conclusion in the literature was evaluated with the meanings of “reason, purpose, condition” used together

in this study and added to the function list, the result function has less language structure/vocabulary in the list resulting from this research. In addition, in this study, the functions of exaggeration, emphasis, reinforcement, and strengthening were gathered in the function of emphasizing/expressing importance and therefore had more language structure/vocabulary among other functions. Since the function of narrating an event/situation is a function based mostly on verbs, it remains outside the scope of transition and linking words. According to the results of this study, 1050 transition and linking words were identified. In addition, in the studies of Deniz and Demir (2019), reading outcomes related to transition and linking words were found to be associated with the functions of “ordering, giving an example, changing the subject, expressing an opinion”; writing outcomes were found to be associated with the functions of “ordering, giving an example, changing the subject”; and speaking outcomes were found to be associated with the functions of “ordering, giving an example, changing the subject”. According to the results of this study, the Program (MEB, 2019) is associated with only four of the 46 functions identified, and this result shows that the Program is deficient in outcomes related to transition and linking words. Kaya and Kahtalı (2021) stated that one of the four main problems encountered in the writings of 8th grade students is the incorrect use of transition and connection elements. Akbaba and Yalçın (2016) stated in their research that the most common mistake made at the text level was students' failure to provide meaningful transitions between paragraphs. It can be said that the fact that students' writing skills are not at the desired level in terms of providing transitions and connections is related to the fact that the functions of transitions and connections are not highlighted in the Programs. Tarakçı, Yıldırım, and Karagöl (2021) concluded in their studies that Turkish textbook authors see the outcome regarding "transition and connections" as unnecessary. The facts transition and connections play an important role in ensuring cohesion and consistency of the text, that the textbook authors do not give enough space to this outcome/learning outcome in the textbook, and that student products are weak in terms of transition and connections indicate the necessity of teaching transition and connections according to their functions.

- In order to develop writing and speaking skills in the Turkish course, which is a skill course, studies should be carried out to level transition and connections according to classes and skills. For this purpose, studies can be conducted on which language structure/vocabulary will be taught in which classes. These studies can be a resource for Turkish language course curriculum preparers, textbook writers, and teachers. Explanations, examples, and functions should be added to the learning outcomes for transition and linking words in the program.

Journal of Education and New Approaches

MakaleBilgileri:	Türkçe geçiş ve bağlantı ifadelerine ait dil işlevleri
MakaleTürü:	Araştırma Makalesi
GelişTarihi:	23.01.2025
Kabul Tarihi:	12.06.2025
YayınTarihi:	30.06.2025
Sorumluyazar	Gülşah AKSUNGUR, gulsahaksungur15@gmail.com
Değerlendirme:	Çift Taraflı Kör Hakemlik
EtikBeyan:	* Bu çalışma Prof. Dr. Kemalettin DENİZ danışmanlığında Gülşah AKSUNGUR tarafından hazırlanmakta olan “Dil İşlevleri Açısından Türkçe Geçiş ve Bağlantı İfadeleri Eğitimi” başlıklı doktora tez çalışmasının bir bölümü kullanılarak üretilmiştir. *Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
BenzerlikTaraması:	Yapıldı / Turnitin.
EtikKurulKararı:	Etik Kurul Kararından muafır.
KatılımcıRızası:	Katılımcı yoktur.
Mali Destek:	Çalışma için herhangi bir kurum ve projeden mali destek alınmamıştır.
ÇıkarÇatışması:	Çalışmada kişiler ve kurumlar arası çıkar çatışması bulunmamaktadır.
YazarKatkısı	Bütün yazarlar eşit katkıda bulunmuşlardır.
TelifHakları&Lisans:	Dergi, dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptir ve çalışmaları Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License altında yayımlanmaktadır.